

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**”Ihan turha kysely!” – osallisuuden edistämisen
haasteet toisen asteen ammatillisessa koulutuk-
sessa.**

Silla Kakkola

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)
Arvioitavaksi jättämisaika 05 / 2014

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Silla Kakkola	Sivumäärä 40 ja 7 liitesivua
Työn nimi ”Ihan turha kysely!” – osallisuuden edistämisen haasteet toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa.	
Ohjaava opettaja Pia Lundbom	
Työn tilaaja Amissäättö-hanke, Omnia	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö pureutuu osallisuustoiminnan haasteisiin toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa. Tilaajana on Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnian hallinnoima kesäkuussa 2014 päättyvä Amissäättö-hanke, jonka tavoitteena on ollut saada opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksia ja yhteisöllisyyttä lisääntymään ja vakiintumaan Omnian ammattiopistossa.</p> <p>Opinnäytetyö tarjoaa aktiiviseen kansalaisuuteen ja demokratiaan nojaavan tietoperustan osallisuudesta, yhteisötyön sekä demokratiakasvatuksen merkityksestä osallisuuden tunteen kokemiseksi ja sen edistämiseksi. Erityisenä tarkastelun kohteena on nuorten miesten näkökulma osallisuuteen. Lähtökohdana opinnäytetyössä on käytetty vuoden 2014 alusta uudistunutta lakia ammatillisesta koulutuksesta, joka velvoittaa toisen asteen ammatilliset oppilaitokset edistämään kaikkien opiskelijoiden osallisuutta.</p> <p>Aineisto on kerätty Omnian ammattiopiston Leppävaaran toimipisteen tekniikan alan opiskelijoilta kyselytutkimuksella sekä tuotu Amissäättö-hankkeessa työskennelleiden projektipäällikön ja projektiasiantuntijan henkilöstönäkökulmaa parihaastattelulla.</p> <p>Julkisuudessa poliittisten päättäjien ja nuorisoalan ammattilaisten käymä keskustelu sekä vuoden 2013 Nuorisobarometri nivoo opinnäytetyön vahvasti tähän hetkeen ja pinnalla oleviin nuorten aktiivisuudesta heränneisiin kysymyksiin.</p> <p>Opinnäytetyön johtopäätökset ja osallisuustoiminnan toimintamalli on vapaasti hyödynnettävissä osallisuustoiminnan kehittämisessä ja osallisuuteen tähtäävässä hanketyössä erityisesti toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa. Opinnäytetyön tarkoituksena on myös herättää ajatuksia oman toimintansa kriittiseen arviointiin ja kannustaa kehityskohteiden esille tuomiseen.</p>	
Asiasanat: osallisuus, yhteisöllisyys, demokratia, vaikuttaminen, osallistaminen, toisen asteen koulutus, oppilaskunnat	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
The Degree Programme in Civic Activities and Youth Work

ABSTRACT

Author Silla Kakkola	Number of Pages 47
Title "Completely pointless survey!" – challenges on contributing participation in vocational school	
Supervisor Pia Lundbom	
Subscriber Amissäätöö-project, Omnia	
Abstract <p>This thesis explores the challenges of participation in vocational education. Subscriber of this thesis is Amissäätöö project, managed by Espoo region's joint authority of education Omnia. The project ends in June 2014. Amissäätöö projects aim has been to affirm communality and student's influence in Omnia.</p> <p>The thesis provides knowledge base about active citizenship and democracy, relying on participation, community work, as well as democracy education. Also the importance of the inclusion of all the feeling to experience, and to promote it. Specific interest is the inclusion of young men's point of view. The starting point for the thesis have been used in the beginning of 2014 reformed the law on vocational training, which requires of vocational schools to involve students common affairs.</p> <p>The data were collected in Omnia Leppävaara office, where technology students completed a survey. Workers of Amissäätöö project, project manager and project expert joined a pair interview.</p> <p>In public policy-makers and professionals in the field of youth, as well as discussion of the 2013 Youth Survey links this thesis strongly to this moment and on the surface activity of the young people questions they have raised.</p> <p>Conclusions of the thesis and the inclusion of operating activities is a freely exploitable involvement in the development and inclusion, the project work, in particular in vocational schools. The purpose of this thesis is to provoke workers in vocational schools thought critically evaluate their work and to encourage the development areas to be emphasized.</p>	
Keywords participation, democracy, communal, influencing, vocational school, students' union	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OSALLISUUSNÄKEMYSTEN MOLEMMAT PUOLET	6
2.1 Osallisuus riviopiskelijan silmin kyselytutkimuksella	7
2.2 Projektiasiantuntijoiden näkemyksiä parihaastattelulla	8
3 OSALLISUUDEN MÄÄRITTELYN MONET SUUNNAT	9
3.1 Osallisuus vs. osallistuminen	9
3.2 Nuorten miesten osallisuus	11
3.3 Yhteisötyöllä osallisuuteen	13
3.4 Demokratiakasvatuksella aktiiviseksi kansalaiseksi	15
3.5 Osallisuus osana lainsäädäntöä ja yhteiskuntapolitiikkaa	17
4 NÄYTE OPISKELIJOIDEN NÄKEMYKSISTÄ	18
4.1 Millaiset henkilöt kyselyyn vastasivat?	18
4.2 Yleiset kokemukset osallisuudesta	19
4.3 Kokemukset osallisuudesta koulussa	20
5. HENKILÖSTÖNÄKÖKULMAA	23
6 OMNIA TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ	26
6.1 Amissäättö-hanke	26
6.2 Osallisuus Omniassa	27
7 TOIMINTAAN TÄHTÄÄVÄ OSALLISUUS	29
7.1 Osallisuushankkeen elinkaarimalli	30
7.2 Jatkotutkimusaiheet	33
8 POHDINTA	33
LÄHTEET	37
LIITTEET	41
Liite 1, kysely opiskelijoille	41

1 JOHDANTO

Nuorten osallisuus on aihe, josta puhutaan niin mediassa kuin poliittisten päättäjienkin keskuudessa jatkuvasti. Opinnäytetyöni on Humanistisen Ammattikorkeakoulun Amissätö-yhteistyöhankkeen tilaama työ osaksi kesäkuussa 2014 päättyvän hankkeen arviointia. Idea opinnäytetyöstä hankkeelle syntyi jo keväällä 2013 ollessani Omnian ammattiopistossa ja Amissätö-hankkeessa työharjoittelussa. Aiempi työkokemukseni osallisuushankkeessa sekä työharjoitteluni aikaiset havainnot ja kokemukset antoivat sysäyksen tutkia osallisuutta Omniassa.

Tutkin opinnäytetyössäni Omnian Ammattiopiston suurimman opetuspisteen, Leppävaaran yksikön tekniikan alan opiskelijoiden näkemyksiä ja kokemuksia osallisuudesta erityisesti nuoren miehen näkökulmasta. Tein Leppävaaran toimipisteen tekniikan alan opiskelijoille Webropol-kyselyn ryhmänohjaajien kautta. Lisäksi olen haastatellut Amissätö-hankkeen kahta palkattua työntekijää. Hyödynnän havaintojani keväällä 2013 tekemästäni työharjoittelujaksosta ja aiemmista kokemuksistani osallisuuden edistämisestä toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa.

Aineiston keruun päämääränä on ollut kehittää toisen asteen ammatillisen oppilaitoksen osallisuutta edistäville hankkeille toimintaohjeistus, joka on kokemusteni, tietoperustan, tekemäni kyselyn ja parihaastattelun lopputulos. Opinnäytetyön lähtökohtana voidaan pitää vuoden 2014 alusta uudistunutta lakia ammatillisesta koulutuksesta ja kaikkien opiskelijoiden osallisuuden edistämisestä. Tietoperusta koostuu lisäksi osallisuuden määrittelystä, yhteisötyön merkityksestä osallisuudelle, demokratiakasvatuksesta ja osallisuutta tukevasta lainsäädännöstä.

Opinnäytetyötäni voi hyödyntää toisen asteen ammatillisen oppilaitoksen osallisuustoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Toimintamalli on tarkoitettu hankkeiden ja oppilaitosten arjessa pyörivän osallisuustoiminnan kehittämisen tueksi.

Työni etenee aineistosta, sen keruusta tietoperustaan ja tulosten analyysiin. Johtopäätösten perusteella esittelen toimintamallin osallisuushankkeille toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa. Lopuksi erittelen työstäni nousseita jatkotutkimusaiheita ja käyn läpi omaa oppimisen prosessiani. Opinnäytetyöni nimi ”Ihan turha kysely!” – osallisuuden edistämisen haasteet toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa auttoi minua oivaltamaan jotain, erityisesti nuorten miesten ja poikien maailmasta. Ja siitä, miten yksi vailla konkreettista määränpäättä oleva kysely ei ole osallisuuden edistämisen ydin.

2 OSALLISUUSNÄKEMYSTEN MOLEMMAT PUOLET

Seuraavissa luvuissa käyn läpi aineistonkeruumenetelmäni, niiden perusteet ja analysoin saatuja tuloksia. Toteutin Omnian Leppävaaran toimipisteessä tekniikan alaa opiskeleville internetpohjaisen Webropol-kyselytutkimuksen, jonka tavoitteena oli kerätä kokemuksia ja näkemyksiä osallisuudesta yleisesti ja erityisesti kouluun liittyen. (Liite 1, 41) Vastausaikaa kyselyyn oli 24.3. – 4.4.2014. Kyselyssä on hyödynnetty Westerlundin opinnäytetyökyselyä (Westerlund 2013, 70) ja Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston ”Koulun hyvinvointiprofiili 2012 – 2013: Toisen asteen oppilaitokset” –kyselyä (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto). Kysymyksiä oli 19 – 21 kappaletta, riippuen vastaajan vastauksista kysymyksiin, jotka sisälsivät perustelevan tai lisätietoja pyytävän jatkokysymyksen. Kysymyksistä kaksi oli avovastauksia. (Liite 1, 41)

Koska kyselytutkimuksen vastausprosentti jäi pieneksi ja vastaajista yli 40 % piti Amissäätö-hanketta kokonaan vieraana, päädyin tekemään parihaastatteluna hankkeen työntekijöiden haastattelun hankkeen elinkaaresta, onnistumisista, kehityksen kohteista ja osallisuusteeman arkeen juurtumisesta hankkeen jälkeen. Toisaalta hankkeita arvioidessa ja toimintaa kehitettäessä on tärkeää huomioida molemmat puolet, joten parihaastattelun rooli opinnäytetyössä on merkittävä osa kehityskohteiden löytämistä.

2.1 Osallisuus riviopiskelijän silmin kyselytutkimuksella

Amissäätö-hankkeelle on hankkeen aikana tehty kaksi osallisuutta käsittelevää opinnäytetyötä. (Soittila 2011 & Westerlund 2013) Aiemmissa opinnäytetöissä on keskitytty keräämään aineistoa aktiiviopiskelijoilta, jotka ovat jo olleet joko ryhmäedustajina tai opiskelijahallituksen toiminnassa mukana. Anna Westerlund esitti jatkotutkimusaiheeksi riviopiskelijoiden osallisuuskokemusten kartuttamista (Westerlund 2013, 56) ja tartuin omassa opinnäytetyössäni tähän kysymykseen. Tutkimuksen eettisyyden näkökulmasta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006) tarkasteltuna, opinnäytetyöni aiheen tutkiminen on myös ollut perusteltua nuorisotyön suuntautuessa toisen asteen ammatilliseen koulutukseen samaan aikaan, kun osallisuutta edistävät hankkeet ja kiinnostus niitä kohtaan on lisääntymässä.

Muodostettaessa kyselyä osallisuudesta, on syytä teemoittaa kysymykset siten, että mukana on internetin käyttöön liittyviä ja yleisiä osallisuuteen viittaavia kysymyksiä. Kyselyä tehdessäni olen ottanut huomioon nykYTEknologian kehityksen yhteisöjen rakentumiselle (Harju 2010, 74-75). Nuorisobarometri 2013 osoittaa sen, että nuorten kiinnostus vaikuttamiseen täydentyy perinteisen äänestämisen lisäksi myös muiden vaikuttamiskanavien kautta (Myllyniemi 2013).

Raine Vallin kirjoittamassa artikkelissa (Valli 2001, 101) kuvattiin kyselytutkimuksen hyviä puolia, jossa tutkijan äänenpainot tai sanavalinnat eivät vaikuta vastaajan asenteisiin kyselytutkimusta kohtaan. Toisaalta kyselylomakkeen laadinnassa tuli käyttää erityistä huolellisuutta, jotta vastaajat pystyvät ilman tutkimuksen tekijän kommentointia vastaamaan kyselyyn (mt. 100). Näillä perusteilla valitsin menetelmäkseni kyselytutkimuksen. Aiemmassa työssäni eräässä opiskelijatoiminnan hankkeessa juuri toisella asteella onnistuin saamaan Webropol-kyselyllä todella kattavan ja laajan materiaalin hankkeen työn tueksi.

Yhteydenpitovälineenä Omnian Leppävaaran toimipisteen henkilöstöön käytin sähköpostiviestejä. Lähetin koulutuspäälliköille ennakkotietoa kyselystäni 3.3.2014, saamatta kuitenkaan vastausta. Lähestyin lopulta Amissäätö-hankkeen projektihenkilöstöä, jotka veivät kyselylinkkiä ja siihen kirjoitettua saateviestiä eteenpäin tekniikan alojen ryhmänohjaajille. Kyselyajan puolivälissä

lähetin vielä suoraan ryhmänohjaajille sähköpostimuistutuksen kyselyyn vastaamisesta. Lopputuloksena kyselyyn tuli vastauksia 48 kappaletta, joten vastausprosentti jäi alle kymmeneen prosenttiin. Näin ollen vastauksista ei voida puhua otoksena, joka on yleistettävissä kaikkiin Leppävaaran toimipisteen tekniikan alan opiskelijoihin (Vehkalahti 2008, 43). Käsittelen vastausaineistoa näytteenä (mt., 46), joka on sattumanvaraisesti valikoitunut joukko Leppävaaran tekniikan alan opiskelijoita. Kyselylomakkeen alun saatetekstissä kerroin kyselyn olevan anonyymi, eikä vastaajien henkilöllisyys ole selvitettävissä tutkimuksen missään vaiheessa (Saaranen-Kauppinen ym. 2006).

2.2 Projektiasiantuntijoiden näkemyksiä parihaastattelulla

Päädyin opiskelijoiden osallisuuskokemusten rinnalla käsittelemään Amissäättö-hanketta ja sen arviointia opinnäytetyössäni entistä vahvemmin. Hyödynsin haastattelukysymyksissä Minna Taipaleen (2008) Paapu-hankkeelle tekemiä arviointikysymyksiä, sillä kysymykset olivat yleisluontoisia hankkeen arvioinnin kannalta olennaisia kysymyksiä. Henkilökunnan haastattelemisen oli olennaista, jotta pystyn työssäni arvioimaan hanketta eri näkökulmista. Johtopäätökset tähtäävät osallisuushanke- ja osallisuudenedistämistoiminnalle jatkokehityksaiheita ja toimintaohjeistusta.

Haastattelin projektipäällikkö Marja Riitta Lygdmania ja projektiasiantuntija Päivi Saarta 15.4. parihaastatteluna. Valitsin parihaastattelun siksi, että projektissa täysipäiväisesti työskennelleet henkilöt voisivat käydä toisiaan täydentävää dialogia hankkeen etenemisestä ja huomioista hankkeen aikana. Haastattelun tulosten analyysia käsittelen luvussa 5.

Haastattelun aluksi varmistin molemmalta haastateltavalta, saako heidän sanomisiaan lainata opinnäytetyössäni nimillä, johon molemmat haastateltavat suostuivat. He toivoivat kuitenkin, että työssä käytettäviä lainauksia siistittäisiin hieman ilman, että sanoma muuttuu. Olen noudattanut ottamissani lainauksissa haastateltavien toiveet huomioon. Opinnäytetyöni edetessä olen antanut työni nähtäväksi haastatelluille, jotka ovat vielä hyväksyneet käyttämäni lainaukset lopulliseen versioon.

3 OSALLISUUDEN MÄÄRITTELYN MONET SUUNNAT

Ennen aineiston analyysia on aika määrittellä tietoperustaa, johon analyysi pohjautuu. Käyn läpi käsitteet osallisuus vs. osallistuminen, yhteisötyön merkityksen osallisuuden edistämiseen sekä aineistostani nousevaan nuorten miesten osallisuuteen. Tarkastelen osallisuutta myös lainsäädännön ja yhteiskuntapolitiikan näkökulmasta, sillä sieltä nousee vahva tuki ja lähtökohdat nuorten ja ammattiin opiskelevien osallisuuden edistämiseksi. Koulujen demokratiakasvatus on myös avainasemassa nuorten aktiiviseen kansalaisuuteen kasvamisessa ja koulujen toimintamallit heijastuvat myös koulun ulkopuolisten rakenteiden kohtaamisen kokemuksiin.

3.1 Osallisuus vs. osallistuminen

Osallisuuden määrittely yksiselitteisesti on lähes mahdotonta. Toisaalta on hyvä, että käsitettä voi tulkita monin tavoin, mutta se luo osallisuuden edistämistä ja sen toteutumisesta varsin monitulkintaista. Vuoden 2013 Nuorisobarometri (Myllyniemi 2013) julkaistiin 11.2.2014 ja sen teemana oli opinnäytetyöhöni liittyen osuvasti juuri osallisuus. Toisaalta osallisuus on kyselyyn vastaamista, toisaalta sitä voidaan pitää laajempänä käsitteenä yhteiskunnanäkökulmasta peilaten. Miten käsitepari osallisuus-osattomuus oikein sijoittuu yhteiskunnassamme ja erityisesti nuorten tekniikan aloilla ammattiin opiskelevien miesten keskuudessa.

Harjoitteluraportissani 2013 määrittelin siten, että ihminen on aktiivinen ja aito osapuoli itseään koskevassa päätöksenteossa tai yhteistoiminnallisissa menettelmissä. Kun puhutaan osallisuudesta, on syytä samalla määrittellä sen vastakohta, osattomuus. Osattomuuden määritelmä on haasteellinen. Osaton voi olla joko tahtomattaan tai pakon edessä. Osattomuuden määritelmä riippuu siitä, kuka sen määrittelee. Osattomuuden voi ajatella taloudelliseksi tai sosiaalisesti osattomuudeksi. Yhteiskunnan silmissä osaton voi elää hyvää ja aktiivista elämää, vaikka yhteiskunta määrittelee hänet syrjäytyneeksi ja vähävaraiseksi.

Toisaalta esimerkiksi ammatillisissa oppilaitoksissa osaton voi kokea joutu-neensa kaltoin kohdelluksi ja väärin tulkituksi. (Kakkola 2013, 20; Kiilakoski 2007, 12.) Opiskelijoille teettämäni kyselyn tuloksista ei voida vetää minkäänlaisia johtopäätöksiä siitä, ovatko nämä nuoret miehet osattomia. He seuraavat uutisia, keskustelevat ajankohtaisista aiheista kavereidensa kanssa ja ovat kuitenkin pääosin sitä mieltä, että heitä kuunnellaan ja heidän kannustetaan ilmaisevan omia mielipiteitään.

Pidän lähtökohtana osallisuuden määrittelylle Hautamäen (2005, 59) ajatusta kansalaisyhteiskunnassa toimimisen ja mielekkään elämän tiiviistä yhteydestä. Ihminen on mielestäni lähtökohtaisesti kiinnostunut ottamaan osaa, mikäli rakenteet ja sosiaalinen ympäristö siihen kannustavat. Osallisuus vaatii myös val-lan ja vastuun jakamista sekä ihmiselle annettua mahdollisuutta toimia (Kiilakoski 2007, 14). Osallisuuden menetelmiä ja muotoja pohdittaessa on hyvä ot-taa huomioon nuorten yhteisöille tyypillisiä piirteitä, jossa päätöksenteko perus-tuu vapaaehtoisuuteen pienissä joukoissa ja jonka brändi kehittyy jatkuvasti. (Vaaranen 2005, 114) Oppilaitoksen sisällä osallisuusmenetelmien kehitykses-sä on siis hyvä ottaa huomioon nuorten halu ja kyky uudistua ja uudistaa omia toimintatapojaan.

Ehkäisevä päihdetyö – EHYT ry julkaisi katsausten ammattiin opiskelevien nä-kemyksistä ja kokemuksista osallisuudesta ja vaikuttamisesta syksyllä 2013 osana AMIS – Arjen ammattilaiset hanketta. Katsauksessa haastateltujen opis-kelijoiden näkemykset oppilaskunnista olivat kaksijakoisia, jossa päällimmäise-nä nousi esiin tietämättömyys oppilaskunnan olemassaolosta. Toinen huomioi-tava seikka oli opiskelijoiden turhautuminen siihen, että aina oli päätökset ja suunnitelmat vahvistettava henkilökunnan kautta. (EHYT 2013 37-41.)

Kankeiden aikuislähtöisten rakenteiden ylläpitämistä tulisi siis välttää ja antaa tilaa nuorten luovuudelle. Osallisuutta rakennetaan opiskelijoiden ja opettajien välisen kanssakäymisen kautta, joten aikuisten merkitys osallisuuden edistämi-sessä on perusteltua (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2007, 227). Haastattelema-ni Amissäätö-hankkeessa työskennelleet henkilöt vahvistivat hankkeessa ko-

kemallaan arkitiedolla henkilöstön merkityksen toiminnan kehittämiseksi oppilaitoksessa (kts. luku 5)

Nykypäivän osallisuuden määrittelylle antavat pohjaa mm. menneiden vuosikymmenten korkeat äänestysprosentit, ajalta jolloin perinteistä yhteisiin asioiden hoitamiseen osallistumista pidettiin luonnollisena ja hyveellisenä asiana. Aiempien sukupolvien osallisuuskokemukset verrattuna nykynuorten löyhään ja satunnaiseen osallistumiseen tuovat haasteita osallisuuden parissa työskenteleville löytää uusia osallistumisen muotoja ja kanavia. Osallisuuskäsitteen löyhä määrittely voi toimia usein itse tavoitetta vastaan, sillä osallisuuden alle voidaan määrittellä monenlaista toimintaa ja saada aikaiseksi näennäisosallisuutta (Kiilakoski ym. 2012a, 15).

On kuitenkin hyvä tunnistaa osallistumisen ja osallisuuden käsitteiden eroavaisuudet. Osallistua voi silloin tällöin sitoutumatta, kun osallisuus vaatii pitkäjänteisempää työtä ja vastuunkantoa esimerkiksi opiskelijahallituksessa. (Harju 2010a, 96-97; Harju 2010b, 34.) Osallisuuden tunne vaatii kuitenkin osallistumisen tuottavan jotain konkreettisia tuloksia, esimerkiksi koulun teemapäivä tai välitunneille hankitut lautapelit (Horelli & Haikkola & Sotkasiira 2007, 222). Lygdman ja Saari totesivat opiskelijoiden lähteneen hyvin mukaan tekemään konkreettisia asioita syksyn 2013 aluksi, jolloin heille annettiin selkeä tehtävä ja se loi opiskelijoille tunnetta siitä, että heidän tekemillään asioilla saatiin aikaiseksi jotakin (kts. luku 5).

Osallisuus on myös tunnetta, jota voidaan verrata voimaantumisen (*eng. empowerment*) käsitteeseen, jonka olemassaoloa voidaan mitata vain kysymällä asiasta nuorilta, tässä tapauksessa opiskelijoilta. Miten he tuntevat, ovatko he mielestään osallisia, vai vain osallistujia. (Gretschel, Anu 2007, 245.) Toisaalta osallisuutta ei voida määrittellä pelkästään tunteeksi, sillä rakenteet voivat syrjiä ihmistä, joka kuitenkin tuntee olevansa osallinen (Kiilakoski 2007, 12).

3.2 Nuorten miesten osallisuus

Teettämäni kysely Omniassa Leppävaaran toimipisteessä tekniikan alaa opiskeleville antoi sysäyksen tarkastella osallisuutta poikien tai oikeammin nuorten miesten näkökulmasta, sillä vastaajista lähes 100 % oli miehiä. (kts. luku 4.1.)

Nuorisobarometri 2013 kertoo erityisesti alle 18-vuotiaiden nuorten miesten kriittisyydestä kuntapäättäjien asenteisiin nuorten näkemyksiä ja mielipiteitä kohtaan (Myllyniemi 2013, 49). Tämä näyttäytyy toisen asteen ammatillisen oppilaitoksen arjessakin, kun kysytään nuorilta miehiltä heidän mielipiteitään. Lähtökohtana kokemukseni mukaan on monesti sellainen, ”etteivät nuo aikuiset kuitenkaan ota meidän mielipiteitämme huomioon, miksi niitä kertomaan”.

Tarkasteltaessa nuoria miehiä, tulee huomioida, että nuoret miehet pitävät tärkeänä ja motivoituvat tästä hetkestä, kavereiden kanssa vietetystä ajasta ja elämästä nauttimisesta. (Kauravaara 2013, 161; Myllyniemi 2013, 22; Rantanen 2010, 32.) Osallisuuskysymyksissä tulee usein ajateltua perinteisiä rakennelmia erilaisista vaikuttamiskanavista, kokouksista ja niistä syntyvistä päätöksistä. Pojat tarvitsevat teoreettisen ja kaavamaisen toiminnan sijaan konkreettisia mahdollisuuksia toimia ja tehdä (Rantanen 2010, 33). Rantanen on mielestäni osaltaan oikeassa, mutta täytyy ottaa huomioon, että jokainen nuori mieskin on yksilö ja varsinaisessa byrokraattisessakin opiskelijatoiminnassa on mukana nuoria miehiäkin. Nuorten miesten sitouttaminen pitkäjänteiseen toimintaan voidaan kokea haastavana, sillä nuorelle miehelle on tyypillistä, ettei asioita suunnitella kovin pitkälle etukäteen, vaan eletään hetkessä. Tapaamisten sopiminen kauas tulevaisuuteen ei välttämättä takaa nuoren miehen osallistuvan, ennemmin hetken varoitusaajan juttuihin osallistutaan. (Kauravaara 2013, 153 - 155.)

Tulevana yhteisöpedagogina ja demokratian nimeen vannottavana täytyy pysähtyä ja pohtia erilaisia osallisuutta tukevia työmuotoja. Toteutuuko osallisuus ja nuorten kuuleminen vain virallista kanavaa, opiskelijakuntatoimintaa, pitkin, vai voiko osallisuutta edistää järjestämällä yhteisiä vapaa-ajanviettomahdollisuuksia, välituntitekemistä, muuta konkreettista toimintaa? Tarvitseeko osallisuuden edistämisen toimia vain kuten laissa määritellään opiskelijakunnista (Laki ammatillisesta koulutuksesta) vai voiko lakia soveltaa siten, että nuoret aidosti kokevat tulevansa kuulluksi ja ymmärretyksi? Rantasen mukaan (2010, 79) on uskallettava

tarttua luovuuteen ja riskinottoon byrokratian sijaan poikien kanssa työskennellessä.

Nuorisobarometri 2013 käsittelee osallisuutta ja eri näkökulmia nuorten vaikuttamiseen tai osallistumista poliittiseen toimintaan. Sen perusteella ammatillista perustutkintoa suorittamassa olevat tai jo ammatillisesta oppilaitoksesta valmistuneista nuorista vain 4 % ovat olleet poliittisessa toiminnassa mukana. Sitä vastoin 25 % kertoi pyrkineensä vaikuttamaan muutoin. Kaikista vastaajista miesten osuus poliittisessa toiminnassa mukana olleista on 8 % ja muutoin vaikuttamaan pyrkineitä 28 %. (Myllyniemi 2013, 21.) Nuoret miehet tavoittelevat tekemistään asioista hyötyä niin itselle, kuin kavereilleen (Kauravaara 2013, 157). Tämän voisi tulkita siten, että vaikuttamaan pyrkiminen nuorten miesten aikakäsitysten ja Nuorisobarometrin tulosten perusteella on mahdollisimman suoraviivaista, helppoa ja nopeasti näkyvää.

Matalan kynnyksen osallistumisesta ja sen vaikutuksesta nuoren miehen elämään muistin erään tilanteen aikaa ennen opintojeni aloittamista. Tehdessäni vuonna 2008 osallisuushankkeessa keuhkojen häkämittauksia ammattiin opiskeleville Savossa, huomasin nuorten miesten ottavan tiedot omista arvoistaan hyvinkin vakavasti. Tulos näkyi heti puhalluksen jälkeen ja muistan erään tapauksen, jossa nuori mies oli puhalluksen jälkeen ihan tietoisesti vähentänyt tupakointia ja tuli ylpeillen mittauttamaan arvonsa, jotka olivat selkeästi laskeutuneet. Hän osallistui ja sen lopputuloksena vaikutti omaan elämäänsä. Kannustimena toimi nopea hetken mielijohteesta osallistuminen häkämittaukseen ohikulkumatalla.

3.3 Yhteisötyöllä osallisuuteen

Kun puhutaan toisen asteen ammatillisesta oppilaitoksesta, suuresta organisaatiosta, on syytä pohtia yhteisöllisyyttä ja yhteisötyötä koko yhteisön eri näkökulmista. Pohdittaessa yhteisöä käsitteenä, on olennaista tiedostaa jokaisen yhteisön jäsenen ja yhteisön sisällä olevien pienempien yhteisöjen vaikuttavan koko

yhteisön motivaatioon ja osallistumisalttiuteen yhteisen hyvän eteen. Lisäksi on tärkeää huomioida kiireessä tekemisen vaikutus yhteisön kehittymiseen.

Heikki Lehtonen (1990) määrittelee yhteisön käsitettä monella eri tavalla. Yhteisön voivat muodostaa esimerkiksi samalla tavalla ajattelevat tai samaan päämäärään pyrkivät henkilöt, yhteisöön kuuluvilla täytyy siis olla jotain yhteistä (Harju 2010a, 70). Tämä vahvistaa Omnian Leppävaaran yksikössä opiskelevilla olevan jotain yhteistä, päämäärä valmistua samasta opetuspisteestä ja he muodostavat opiskelijayhteisön. Laajemmassa mittakaavassa Leppävaaran opetuspisteessä opiskelevat ovat osa Omniaa. Lehtosen (1990) mukaan yhteisöksi kasvamisen kehitysprosessi vaatii kuitenkin konkreettista vuorovaikutteista toimintaa, jotta yksi yhteinen identiteetti voidaan rakentaa (mt. 70 - 71). Osallisuuden edistäminen ja opiskelijatoiminnan kehittäminen on näin ollen perusteltua identiteettinäkökulmasta. Osallisuutta koskeva kyselyni antaa viitteitä opiskelijoiden toiveista vuorovaikutukselle, kun he mieluummin haluavat tietoa oppilaitoksen tapahtumista ja ajankohtaisista aiheista juuri muilta yhteisön jäseniltä.

Haasteina opiskelijatoiminnan kehittämiseksi voidaan kuitenkin pitää Maffesolin (1993) määrittämiä nykytrendejä yhteisöllisyydestä, joille merkityksellisintä ei ole enää se minkä vuoksi toimitaan, vaan miten toimintaa toteutetaan (mt. 72). Jos opiskelijakuntatoiminnan perinteet ovat olleet poliittisissa tunnuksissa ja toiminnan lähtökohtana on pidetty opiskelijoiden aseman parantamista rakenteellisesti, on nykyisin tärkeää huomioida konkreettistakin toimintaa järjestämällä ”Arkkipäivän toivotuimmat biisit” (Saari, 2014) tai muuta vaikuttamiskanavista ja byrokraatiasta poikkeavaa toimintaa. Tätä näkemystäni tukee Vesikansan (2007, 203) esittämä, tutkimuksiin perustuva näkemys siitä, etteivät muodolliset vaikuttamiskanavat yksistään lisää osallistumisaktiivisuutta vaan ne tarvitsevat rinnalle monimuotoisia osallistumismahdollisuuksia.

Laura Paunosen (2010) YAMK-opinnäytetyötutkimusta koskeva artikkeli todistaa yhteisöllisyyden ihmiselle tärkeäksi tarpeeksi ja yhteisöllisyyden laiminlyönti on yhteydessä motivaation laskuun ja lisää vieraantuneisuuden tunnetta yhteisön jäsenissä (Paunonen 2010, 31). Vaikka tutkimus olikin tehty Helsingin kunnallisen nuorisotyön tekijöille, voidaan yhteisöllisyyden peruskäsitteitä verrata Omnian Ammattiopistoon. Mikäli opiskelijoiden keskuudessa yhteisöllisyyden

tunnetta ei saada vahvistettua, on mahdollista, että opiskelijoiden motivaatio opintojaan ja opiskeluyhteisöön kiihtyy ja opintojen mielekkyys kääntyy.

Innovatiivisella ja jatkuvasti kehittyvällä yhteistyöllä voidaan auttaa suurissa organisaatioissa koskevissa muutosprosesseissa ja edesauttaa opiskelijoiden kuuluvuuden tunnetta yhteisöön. Pihlaja ja Snellman-Aittola (2013, 4) tukevat hyvin ajatusta siitä, kuinka opiskelijaviihtyvyys ei ole mikään pysyvä muoto, joka saavutetaan onnistuneella ryhmäytymispäivällä, vaan se vaatii pitkäjänteistä työtä ryhmien rakentamiseksi. Opiskelijaviihtyvyyteen täytyy panostaa jatkuvasti yhteisöä kehittämällä ja luomalla aitoa yhteisöllisyyttä kaikilla oppilaitoksen tasoilla aina opiskelijoista henkilökuntaan saakka.

Yhteisön käsite elää murroksen aikaa nykYTEknologian kehittyessä ja maailman muuttuessa jatkuvasti. Yhteisöllisyys ei ehkä ole julkisessa keskustelussa todettun mukaisesti hävinnyt mihinkään, se on mahdollisesti vain muuttanut muotoaan. Perinteisiä yhteisön määritelmiä on syytä tarkastella uudessa valossa ottaen huomioon esimerkiksi muuttoliikkeen ja yhtenäiskulttuurien sirpaloitumisen. (Harju 2010a, 74 - 75.)

3.4 Demokratiakasvatuksella aktiiviseksi kansalaiseksi

Demokratia on muuntuva käsite, johon kasvatetaan ja kasvetaan. Koulut ovat avainasemassa demokratiakäsityksen juurtumisessa ihmisten elämään ja kouluilla instituutioina on suuri valta ja vastuu demokratian edistämiseksi. Kun puhutaan demokratiakasvatuksesta, on hyvä sisäistää se asia, että siihen liittyy vahvasti asenteet ja käsitys yhteiskunnan rakenteista ja vallankäytöstä. Demokratiikkaan käsitteenä liittyvät hyvin vahvasti myös näkemykset siitä, millaiseksi kansalaisen ihannerooli nähdään. Demokratiaan kuuluu myös siitä käytävä keskustelu. Tässä yhteydessä voisin nostaa esille myös radikaalidemokratian käsitteen, joka on nimenomaisesti arkeen ja ihmisten elämään juurtunut ajatus demokratian toteutumisesta. (Tomperi, Tuukka & Piattoeva, Nelli 2005, 248 - 249.) Opiskelijoiden vaikuttamistoiminnan tähtäimenä on mielestäni syytä pitää demokratiaan kasvamista ja myös ymmärtää demokratiakasvatuksen merkitystä opiskelijoiden koulun päättymisen jälkeiseen elämään.

Opiskelijoiden osallisuuden edistäminen voi tuntua aikuisista, tässä tapauksessa opettajista heidän valta-asemaansa kaventavana toimintana, mikäli opiskelijoiden valta kasvaa osallistumisen ja osallisuuden myötä oppilaitoksessa. Taustalla voi olla käsitys vallan määrän muuttumattomuudesta omaisuutena, joka voi lisääntyessään vähentyä toiselta osapuolelta. Tässä kohtaa on mielestäni syytä tuoda esiin tärkeä näkemys siitä, ettei opiskelijoiden demokratian edistäminen poista keneltäkään valtaa, sillä oppilaitoksen henkilökunta on edelleenkin vastuullisessa asemassa kohti demokraattista yhteisöä. Demokratiakasvatuksessa on syytä huomioida nuorten opiskelijoiden suppeampi elämäkokemus ja samalla silti nähdä heidän potentiaalinsa ja ideansa voimavarana. (Vesikansa 2007, 209.)

Koulut yhteisöinä ovat perinteisiä byrokraattiaan perustuvia instituutioita, jossa aikuisten roolilla on valtava merkitys. Koulujen tärkeänä tehtävänä on kasvattaa opiskelijoita demokraattiseen järjestelmään, mutta tämä on haasteellista, sillä usein koulussa opiskelijat törmäävät byrokratiamuuriin ja se ei varsinaisesti edistä demokratian juurtumista yhteisöön. Opiskelijoiden arkikokemus osallisuudesta on osallisuuden edistämisen kannalta merkittävää, joten koulun aikuisten näennäinen osallisuutta edistävä toiminta voi olla opiskelijoiden osallisuuden tunteen esteenä. (Kiilakoski, Gretschel & Nivala 2012a, 9; Laitinen & Nurmi 2007, 27-28; Vesikansa 2007, 204-205.)

”Suositeltava tie nuorten tyytymättömyys- ja maailmanparannusenergian purkamiseen on rohkaista ja valmentaa heitä kyvykkäiksi saamaan aikaan muutoksia heille tärkeissä asioissa. Haluankin väittää, että tässä on demokratiakasvatuksen ydin.” (Vesikansa, 2007, 205)

Opiskelijakuntatoimintaa kehitettäessä on syytä pohtia myös moraalisen ja suoran demokratian näkökulmia. Moraalisen demokratian käsityksellä viitataan laaja-alaiseen kansalaisuuteen, jossa yhteiskunnallisiin asioihin osallistuminen on moraalisesti tärkeää yksilön lisäksi myös muiden yhteiskunnan jäsenten näkökulmasta. Suoran demokratian käsityksen voi määritellä siten, että demokratia ei ole vain yhtä kuin yhteiskunnan byrokratiakoneisto ja äänestämisen, vaan se on kokonaisvaltaisempaa osallistumista monilla eri vaikuttamisen areenoilla äänestämisen lisäksi. Näiden kahden käsitteen valossa koulun on syytä panostaa

ja ymmärtää erilaisten valmiuksien tarjoaminen nuorelle, jotta hän kasvaa ja kehittyy aktiiviseksi kansalaiseksi. (Tomperi ym. 2005, 252 - 255.)

Demokraattisen yhteisön rakentamisessa on syytä huomioida erilaisille vaikuttamiseen ja osallistumiseen liittyville varattua aikaa. Demokraattisen yhteisön tunnusmerkkejä ovat myös yhdessä tekeminen, jokaisen mielipiteille kannustava ilmapiiri ja jokaisella tasolla vallitseva avoin keskustelukulttuuri. Rakenteellisesti demokratian toteutumiseksi on huomioitava asioita käsittelevien kokousten ilmapiiri, valmisteluiden huolellisuus ja kaikki osapuolet aidosti huomioiva päätöksenteko. (Vesikansa 2002, 26.)

3.5 Osallisuus osana lainsäädäntöä ja yhteiskuntapolitiikkaa

Nuorten osallisuutta ja siihen panostamista ohjaavat yhteiskuntapoliittiset toimet, erityisesti poliittiset päättäjät ja lainsäätäjät. Nuorten osallisuus on vahva osa nuoria koskevaa lainsäädäntöä. Ammatillisen oppilaitoksen osallisuuden perustana voidaan pitää nuorisolain 8§:ää ja laki ammatillisesta koulutuksesta 36§:ää.

”Nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista alueellista nuorisotyötä ja –politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa” (Nuorisolaki 8§)

”Koulutuksen järjestäjän tulee edistää kaikkien opiskelijoiden osallisuutta ja huolehtia siitä, että kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua oppilaitoksen toimintaan ja kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä opiskelijan asemaan liittyvistä asioista” (Laki ammatillisesta koulutuksesta 36 §)

Joka neljäs vuosi Nuorisoasiainneuvottelukunta kokoaa lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma (LANUKE), jossa kootaan hallituskaudelle lapsiin ja nuoriin kohdistuvat poliittiset tavoitteet kasvu- ja elinolojen parantamiseksi (Nuorisoasiain neuvottelukunta). Vuosille 2012 – 2015 laaditun LANUKE:n yksi kolmesta kärkitavoitteesta on ollut juuri osallisuus (LANUKE 2012-2015, 4).

Lainsäädännön tavoitteena on turvata ihmisten oikeudet ja velvollisuudet heihin kohdistuvissa toimenpiteissä ja heitä koskevassa päätöksenteossa. Lainsäädä-

dännöllä turvataan esimerkiksi nuorten kuuleminen tai ammattiin opiskelevien oikeus osallistua oppilaitoksen kehittämiseen (Nuorisolaki; Laki ammatillisesta koulutuksesta). Vaikka nuorisoalalle valmistuvana minun pitäisi olla etunenässä hehkuttamassa olemassa olevaa lainsäädäntöä ja sen mahtavuutta, täytyy minun hetkeksi pysähtyä epäilemään lain käytäntöön asettumista. Erityisryhmiä koskeva lainsäädäntö antaa mielestäni esimerkiksi toisen asteen ammatillisille oppilaitoksille paljon vapauksia siihen, miten he opiskelijoiden kuulemisen järjestävät käytännön toiminnassaan ja lain toteutumiseksi ei vaadita paljoa. Se, että perustetaan oppilaskunta tai jokin muu rakenteellinen elin, joka yksistään ei riitä takaamaan osallisuuden toteutumista, sillä kaikki eivät rakenteellisten puitteiden nojalla (Kiilakoski, Nivala, Ryytänen, Gretscher, Matthies, Mäntylä, Gellin, Jokinen & Lundbom 2012b, 250). Ihanneyhteiskunnassani kaikki ihmiset otettaisiin mukaan heitä koskevaan päätöksentekoon aitona yhdenvertaisena henkilönä ilman lain vaatimaa pakkoa ja muutoseikkoja. Mutta siihen saakka, puolustakaamme toimialaamme ohjaavia erityislakeja ja niiden toteutumista.

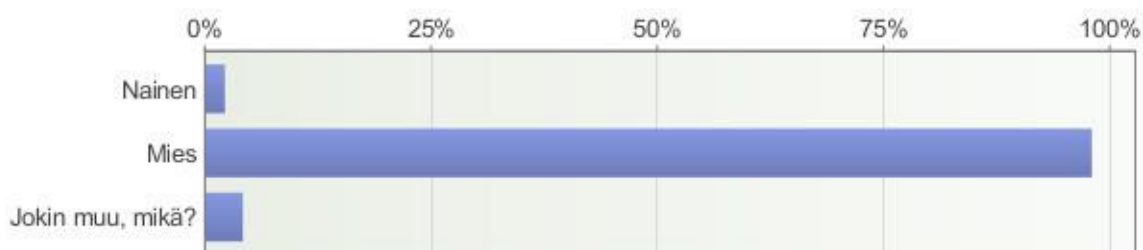
4 NÄYTE OPISKELIJOIDEN NÄKEMYKSISTÄ

Koska Omnian Ammattiopiston Leppävaaran toimipisteessä tekniikan alan opiskelijoita on satoja ja vastaajia kyselytutkimukseen tuli 48, kyselyn tulokset eivät ole valideja (Vehkalahti 2008, 41) eli en voi puhua yleisellä tasolla Omnian ns. hiljaisen opiskelijan näkemyksistä ja kokemuksista osallisuuteen. Käsittelen vastauksia näytteenä opiskelijoiden näkemyksistä ja peilaan niitä tietoperustaan ja yleisesti nuorten miesten osallisuudesta käytyyn keskusteluun. Amisäättö-hankkeen päätösseminaarissa olleilta opiskelijoilta esiin nousseet kommentit tukevat myös kyselyyn vastanneiden näkemyksien kokonaisuutta. Toisaalta kyselyn vastausaktiivisuuden alhaisuus kertoo osallisuustoiminnan haasteista toisella asteella isossa toimipisteessä.

4.1 Millaiset henkilöt kyselyyn vastasivat?

1. Sukupuolesi

Vastaajien määrä: 48

Kuva 1.

Omnian Leppävaaran toimipisteessä voi opiskella tekniikan aloja ja liiketaloutta (datanomit ja merkonomit). Valtaosa opiskelijoista on poikia/miehiä. Teettämäni kyselyn vastaajista lähes 100 % on miehiä ja vajaa puolet alle 18-vuotiaita. Sukupuolijakauma kuvastaa hyvin toimipisteen suhdetta miesten ja naisten välillä. Yhdeksästä opiskeltavasta tekniikan alan tutkinnosta on edustettuna neljä eri ammattiryhmää; ICT-asentaja, koneistaja, putkiasentaja ja sähköasentaja. Puolet vastaajista on ensimmäisen vuoden opiskelijoita.

Yli 80 % vastaajista seuraa uutisia internetistä ja yli 50 % keskustelelee uutisista vapaa-ajallaan. Vajaa 20 % vastaajista keskustelelee politiikasta, vaikuttamisesta ja osallistumisesta yhteisiin asioihin. Nämä yleiset kysymykset osoittavat sen, että väitteet nuorten miesten passiivisuudesta eivät ole kovin vedenpitäviä todisteista siitä, etteikö heitä kiinnostaisi mitä ympärillä tapahtuu.

4.2 Yleiset kokemukset osallisuudesta

Yleisten osallisuutta käsittelevien kysymysten asettelussa pyrittiin matriisikysymysten avulla saamaan selville keskiarvolukuja vastaajien yleisistä kokemuksista osallisuudesta. Käytin vastausasteikkona 1-4, josta 1 = ei koskaan ja 4 = aina sekä mahdollisuus valita En osaa sanoa. Merkittävin huomio yleisistä kokemuksista oli selkeästi heikoimman keskiarvon saanut kysymys ”Voin vaikuttaa ikäiseni asioihin”, jossa keskiarvoksi saatiin vain 2,5. Muutoin vastaajat kokevat kuuluvansa tähän yhteiskuntaan, haluavat vaikuttaa yhteisiin asioihin ja kokevat, että heidän mielipiteitään kuunnellaan.

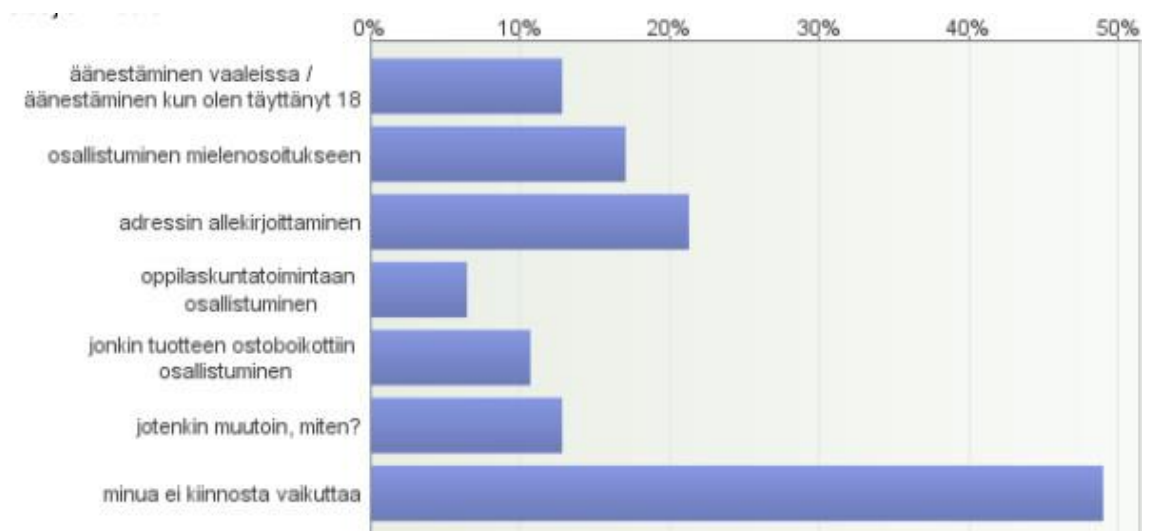
1. Vastaa väittämiin asteikolla 1-4, joista 1 = ei koskaan ja 4 = aina

Vastaajien määrä: 48

	1	2	3	4	EOS	Yhteensä	Keskiarvo
Mielipiteitäni kuunnellaan	8,33%	8,33%	50%	29,17%	4,17%	48	3,13
Voin vaikuttaa omaan asuinympäristööni	17,02%	14,89%	42,55%	21,28%	4,26%	47	2,81
Voin vaikuttaa ikäisten asioihin	25%	27,08%	29,17%	10,42%	8,33%	48	2,5
Tunnen kuuluvani tähän yhteiskuntaan	16,67%	8,33%	25%	45,83%	4,17%	48	3,13
Haluan vaikuttaa yhteisiin asioihin	8,33%	20,83%	39,58%	25%	6,25%	48	3
Yhteensä	15,06%	15,9%	37,24%	26,36%	5,44%	239	2,91

Kuva 4. Osallisuuskyselyyn vastanneiden nuorten miesten kokemuksia yleisestä osallisuudesta

Valitsin kyselyyni kysymyksen ”Minulle mielekkäin tapa vaikuttaa”, johon listasin äänestämisen lisäksi opinnäytetyöni aiheeseen liittyvän oppilaskuntavaikuttamisen. Samalla halusin saada vahvistusta yksilötason valintojen merkityksestä sillä allekirjoitan ajatuksen siitä, että nuorille pitäisi tehdä tiettäväksi muunlaisiakin tapoja vaikuttaa politiikkaan kuin perinteinen äänestämisen, toisaalta nuorten jo olemassa oleva tietoisuus erilaisista vaikuttamisen keinoista on nähtävissä myös vuoden 2013 Nuorisobarometrin tuloksista. (Vesikansa 2007, 196; Myllyniemi 2013, 28). Keskeisenä voidaan pitää myös tietoa siitä, mihin nuoret haluavat osallistua, siitä syystä mielekkästä vaikutustapaa on syytä selvittää (Horelli ym. 2007, 235).

Kuva 2. Vastaajien näkemykset mielekkäimmistä tavoista vaikuttaa.

4.3 Kokemukset osallisuudesta koulussa

Opiskelijoiden kokemuksia osallisuudesta koulussa kysyin yhteensä seitsemällä valintakysymyksellä ja kahdella avokysymyksellä (kts. liite 1). Kyselytutkimuksen haasteena on vastauksia katsellessa erilaisten käsitteiden käyttö. Pohdin, pitäisikö *vaikuttaminen* terminä avata kyselylomakkeessa, mutta päädyin esittelemään mahdollisimman monia eri vaikuttamisen malleja, jotta vastaaja saa kokonaiskäsitystä siitä, mitä se vaikuttaminen voisi olla. Yleinen katsaus tämän aihepiiriin kysymyksiin on myös omien havaintojeni näkemys, eli vain kourallinen opiskelijoita on mukana tai kiinnostunut vaikuttamisesta koulussa. Toisaalta tiedonkulun toiveet ja toteutuminen herättää esiin kysymyksen siitä, voisiko opetushenkilökunnan tietoisuutta lisäämällä saada laajemmalti opiskelijoiden kiinnostusta heräämään vaikuttamistoimintaan.

1. Vastaa seuraaviin väittämiin asteikolla 1-4

1 = ei koskaan ja 4 = aina

Vastaajien määrä: 48

	1	2	3	4	EOS	Yhteensä	Keskiarvo
Opettajat rohkaisevat minua ilmaisemaan mielipiteeni	14,58%	10,42%	43,75%	22,92%	8,33%	48	3
Voin osallistua omien asioideni käsittelyyn koulussani	4,17%	8,33%	43,75%	33,33%	10,42%	48	3,38
Opiskelijoiden mielipiteet otetaan huomioon koulun kehittämisessä	8,51%	21,28%	40,43%	21,28%	8,51%	47	3
Voin vaikuttaa opiskelijoiden viihtyvyyteen koulussani	8,33%	25%	35,42%	18,75%	12,5%	48	3,02
Haluan vaikuttaa opiskeluympäristöni	6,25%	25%	31,25%	27,08%	10,42%	48	3,1
Haluan vaikuttaa yhteisiin asioihin koulussani	10,42%	29,17%	31,25%	20,83%	8,33%	48	2,88
Saan riittävästi tietoa vaikutusmahdollisuuksistani koulussa	10,42%	16,67%	27,08%	35,42%	10,42%	48	3,19
Yhteensä	8,96%	19,4%	36,12%	25,67%	9,85%	335	3,08

Kuva 3. Osallisuuskyselyyn vastanneiden kokemuksia koulusta

Kysymys kouluun ja osallisuuteen viittaavasta matriisikysymyksestä on koottu kattavasti osallisuuden eri näkökulmista katsottuna. (mm. Harju 2010a 70-71; Vesikansa 2007, 203; Horelli, ym. 2007, 227; Tomperi ym. 2005, 252 – 255.)

Anna Westerlundin opinnäytetyössä (2013) nousseet aktiiviopiskelijoiden kokemat tiedonkulun ongelmat johtivat kysymykseen siitä, mistä opiskelijat saavat parhaiten tietoa ja toisaalta mistä toivovat saavansa tietoa koulussa. Jotta voidaan edistää demokratiaa oppilaitoksen sisällä, se vaatii muun ohella hyvää tiedonkulkua (Vesikansa 2002, 26). Opiskelijat kyselyni perusteella saavat val-

taosan tiedosta koulussa opettajilta, ryhmänohjaajilta ja opiskelukavereiltaan. Samalta kokoonpanolta myös toivotaan tiedon välittyvän. Näkemys viittaa vahvasti yhteisöön ja herättää kysymyksen yhteisötyön merkityksestä opiskelijoiden osallisuustoiminta-aktiivisuuteen.

Kaksi kyselyssä ollutta avokysymystä keräsi ideoita mihin opiskelijoiden pitäisi vastaajan mielestä vaikuttaa koulussa sekä käytännön ehdotuksia opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi. Avokysymysten käyttö kyselyissä etenkin nuorten vastaajien kanssa on haastavaa. Tähän kyselyyn vastanneista vain osa jätti aiheeseen liittyviä vastauksia.

Kysyessäni opiskelijoilta mielipidettä, mihin heidän mielestään pitäisi opiskelijoiden voida vaikuttaa koulussaan avovastauksina, esiintyi vastauksissa eniten halua vaikuttaa ruokaan (9 vastaajaa). Seuraavaksi suosituin vastaus tähän oli ”ei mihinkään” (4 vastaajaa). Avovastauksista voi tehdä muutamia poimintoja, jossa on esitetty konkreettisia kouluvaikuttamiseen liittyviä asioita.

”Pitäisi olla selkeämmin annettu ilmi eri keinot vaikuttaa. Esim. erilaisten ehdotuksien saaminen eteenpäin jne.” (Osallisuuskyselyyn vastaaja)

”Koulukiusaamisiin.” (Osallisuuskyselyyn vastaaja)

”Lukujärjestyksiin” (Osallisuuskyselyyn vastaaja)

”Liikunta tapahtumiin, retkii/matkoihin” (Osallisuuskyselyyn vastaaja)

Ne vastaajat, jotka valitsivat kysymykseen ”Oletko osallistunut johonkin seuraavista?” vaihtoehdon ”en ole osallistunut mihinkään” ohjautuivat jatkokysymykseen osallistumatta jättämisen syistä. Tähän päädyttiin ottamaan Nuorisobarometrin (2013, 24) ja Amissäätö-hankkeen työntekijältä tulleen idean mukaan vaihtoehdot ”minulla ei ole aikaa” ja ”olisin tullut mukaan, mutta kukaan ei ole pyytänyt”. Yli 70 % vastaajista kertoi, etteivät ole osallistuneet mihinkään vaikuttamistoimintaan koulussa. Näistä vastaajista alle 30 % perustelivat osallistumatta jättämistään ”ei ole ollut aikaa”, ”olisin osallistunut, mutta kukaan ei ole pyytänyt” tai ”en ole saanut tietoa”. Valtaosa osallistumatta jättäneistä oli sitä mieltä, ettei kiinnosta.

Kyselyn päätteeksi avokysymyksellä kerättiin käytännön ehdotuksia opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi. Vain kuusi vastaajaa jätti ehdotuksen ja yksi vastaus oli opinnäytetyöni otsikossakin esille nostettu ”Ihan turha kysely!”.

”Tietoa opiskelusta” (Osallisuuskyselyyn vastaaja)

”Mahdollisuus vaikuttaa ja ehdoittaa” (Osallisuuskyselyyn vastaaja)

”Pitäisi olla selkeämpää, miten eri ehdotukset saataisiin eteenpäin. Itselläni on esimerkiksi suhteellisen epäselvää se, miten voin vaikuttaa asioihin.” (Osallisuuskyselyyn vastaaja)

”Lisää bilispöytiä ja bilistaukoja” (Osallisuuskyselyyn vastaaja)

”No opet vois kysyy oppilailt snadisti enemmän noissa jutuiss” (Osallisuuskyselyyn vastaaja)

Opiskelijoiden esiin nostamat asiat peilautuvat hyvin kokoamaani tietoperustaan opiskelijatoiminnan monipuolisuudesta, tiedon kulusta, henkilökunnan merkityksestä ja rakenteiden selkeydestä. Toisaalta konkreettisten ideoiden lukumäärällisesti pieni joukko todistaa sen, että hankkeen jälkeen on vielä tehtävää siihen, että osallisuus oppilaitoksessa toteutuu.

5. HENKILÖSTÖNÄKÖKULMAA

”Se oli aika jännä, kun ruvettiin hanketta pohtimaan, se oli tullut uutena kohtana rahoittajalle opiskelijoiden osallisuus, se ei ollut ennen ollut siellä. Silloisen esimiehen kanssa kaikille meille tuli samaan aikaan idea, että tohon juttuun me tartutaan. Me oltiin ainoita jotka hakivat siitä kohdasta rahoitusta, nyt se on sellainen in-juttu.” (Marja Riitta Lygdman, 2014)

Hankkeen suunnitteluvaiheessa projektipäällikkö ja projektiasiantuntija haastattelivat silloisia (2010) opiskelija-aktiiveja ja kyselivät heidän toiveitaan ja ideoitaan hankkeen tavoitteiksi. Silloinen aktiiviopiskelijoiden joukko ei ollut kovin suuri, mutta heiltä tulleet ajatukset ja ideat olivat paikoitellen samoja, mitä projektiasiantuntija on aiemmin työssään aktiiviopiskelijoilta kuullut.

”Hitsi mää oon kuullu jo pari vuotta sitten ton jutun.” (Päivi Saari, 2014)

Hankkeessa on työskennellyt Omniassa toimipistekohtaisia yhdyshenkilöitä, joita rekrytoitiin hankkeen rahoituksen vahvistumisen jälkeen henkilöstölle lähettävän viikkotiedotteen sekä osaltaan toimipisteittäin koulutuspäälliköiden kautta. Hankkeessa toimipisteissä työskennelleitä yhdyshenkilöitä ei koulutettu hankkeen alussa osallisuudesta. Tämä on projektipäällikkö Lygdmanin mukaan asia, joka pitäisi huomioida seuraavalla kerralla, vaikka olisikin kyseessä opiskelijahanke.

Hankkeen aikana Leppävaaran toimipisteessä ryhmäedustajatoiminta on kehittynyt aiemmasta tiedotuskanavamaisuudesta ja henkilöstövetoisuudesta enemmän opiskelijoita osallistavampaan suuntaan. Saaren (2014) mukaan hankkeen ja erityisesti lukuvuoden 2013 - 2014 aikana opiskelijoita on ollut helppompaa saada mukaan osallistumaan ja ottamaan kantaa. Siksi Saaren mielestä on ”jännää”, että opiskelijoille suunnatun kyselyn perusteella on ollut todella vähän tietoa hankkeesta. Opiskelijat ovat osallistuneet koulurauhanjulistuksen tekemiseen heti syksyllä 2013 lukuvuoden alkajaisiksi. Useat ryhmäedustajat keräsivät omilta ryhmiltään ideoita koulurauhanjulistuksen sisällöksi ja toivat ryhmänsä ideoita ryhmäedustajakokouksiin, joissa ”pelisääntöjä” työstettiin edelleen.

”Ollaan enemmän järjestetty ystävänpäivää, vappuversioo, pikkujouluu. Kuitenkin jotain semmosta, tehdään vähän äksöniä. Siel on nytte biljardia ja fudispöytä, semmosia välituntijuttuja. Ne on nyt ollu niitä vastauksia niihin (opiskelijoiden) toiveisiin. Tuodaan vähän sellasta elämää, opiskelijat on saanu olla oikeesti mukana.” (Saari 2014)

Opiskelijahallitukseen on tullut uusia edustajia myös täältä Leppävaarasta. Leppävaaran opiskelijoita on myös ollut mukana valmistelemissa uutta hankekemusta.

Lygdman ja Saari (2014) puolustaa ulkopuolisen hankerahoituksen avulla kehitettävää toimintaa, sillä projektien suunnitelmallisuus ja varatut ylimääräiset resurssit tuovat lisäarvoa oppilaitoksen arkeen. Pelkkä hankepalvelujen tuottamat

hankkeet eivät palvele hankkeiden tarkoitusta, vaan hankkeita tehdään yhteistyössä perushenkilöstön ja toimipisteiden työntekijöiden kanssa. Omniassa hankepalveluhenkilöstön vahvuudeksi koettiin heidän talonsisäinen tunnettuus, sillä ulkopuolisen hankkeen vetäjän tulo taloon koettiin melko haastavaksi, sillä arkityöhön ja sen tuntemukseen perustuu juurtumisen salaisuus.

Haasteita Lygdmanin mielestä on edelleen henkilökunnassa piilevät asenteet opiskelijoita kohtaan, ettei opiskelijoita kiinnostaisi tai ei heiltä kannata edes kysyä. Lygdmanin kokemukset kertovat, että kyllä opiskelijoita kiinnostaa ja he haluavat vaikuttaa asioihin, mutta juuri henkilöstön osalta työtä on jatkettava, jotta he tajuaisivat opiskelijoiden voimavaran ja heidän lukuisat hyvät ideansa ja ajatuksensa. Hankkeen päättymisvaiheessa kun käytänteitä ollaan siirtämässä käytäntöön, on Saaren mukaan hienoa, että pari uutta opettajaa on jopa hakeutunut toimipisteen vastaaviksi jatkoa ajatellen.

Haasteelliseksi haastateltavat kokivat myös ison organisaation sisällä asioiden etenemisen hitauden, erityisesti opiskelijoiden ideoiden kanssa, jotka ovat enemmänkin nopean toiminnan ihmisiä. Toisaalta jotkut asiat ovat niin, että henkilöstö haluaisikin edistää asiaa nopeamminkin, mutta jotta välttyttäisiin näennäisosallisuudelta, joutuu henkilökuntakin hillitsemään omaa vauhtiaan, että opiskelijat pääsevät aidosti prosessiin mukaan. Helposti käy niin, että opiskelijoille antaa vain valmiin paperin kommentoitavaksi, mutta siten jää taustakeskustelut kuulematta.

”siitä tuli niin hyvä, että erityisopettaja nappas sen (opiskelijatoiminnan tila, jonka opiskelijat suunnittelivat ja toteuttivat) tilan opetuskäyttöön” (Marja Riitta Lygdman 2014)

”...koska se (Hyvinvointi virtaa –viikko ja koulurauhan julistus) anto ryhmänedustajalle sellasen oikeen tehtävän, eikä vaan juteltu...mä oon antanut oman työpanokseni tohon, jee tää on hyvä juttu, me ollaan saatu jotain aikaseksi” (Lygdman, 2014)

”(opiskelijat Leppävaarassa) soitattekste sit varmaan ku me ollaan laitettu noi tohon listalle? ...me henkilökunta ei puututtu siihen.” (Päivi Saari 2014)

”...kun pojat menee tekemään noita työväenopiston juttuja tonne, on se aika ihmeellistä, vaikka mä oon ajatellu, ettei ne osallistu” (Saari, 2014)

6 OMNIA TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

Omnia on toisen asteen ammatillisen koulutuksen järjestäjä, joka vastaa jäsenkuntiensa Espoon, Kauniaisen ja Kirkkonummen ammatillisen koulutuksen järjestämisestä. Omnia jakautuu neljään tulosityksikköön: Omnian ammattiopisto, Omnian aikuisopisto, Omnian oppisopimustoimisto ja Omnian nuorten työpajat. Omnian toiminta perustuu arvoihin, jotka ovat ammattitaidon arvostaminen, asiakaslähtöisyys, vastuullisuus ja yhteisöllisyys. (Omnia 2014.)

Omnian ylintä päätöksentekovaltaa käyttää yhtymäkokous, johon jokainen kunta määrää yhden jäsenen ja varajäsenen, yhtymäkokous kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Yhtymähallitus vastaa toiminnan taloudellisesta ja tuloksellisesta toiminnasta, jossa on edustettuna jokainen yhtymäkunta ja sen toimikautena on kunnallisvaalikausi. Omnia tarjoaa toisen asteen ammatillista koulutusta nuorille ja aikuisille, sekä vastaa alueen oppisopimuskoulutuksesta. Kuntayhtymä vastaa myös nuorten työpajoista sekä etsivästä nuorisotyöstä. (Omnia 2014.)

Omnian ammattiopiston opiskelijamäärä on vuositasolla noin 4000 opiskelijaa 80 eri kunnasta. Omnian ammattiopiston toimintaa ohjaa toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta annettu laki (Laki ammatillisesta koulutuksesta 21.8.1998/630).

6.1 Amissäättö-hanke

”...ihan mieletön meininki. Ihan mielettömän hienosti lähteny jengii mukaan. Ihanii opiskelijoita... mähän opin joka päivä uutta, joudun ihan erilaisten haasteiden eteen. Opiskelijat on opettaneet mua ihan valtavasti.” (Saari 2014)

Amisäättö-hanke on vuodesta 2011 vuoteen 2014 käynnissä ollut opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksia edistävä osallisuushanke. Hankkeessa on ollut mukana Omnian lisäksi ammattiopistot OSAO Oulun seudulta ja Amisto Porvoon seudulta. Muita yhteistyökumppaneita ovat olleet Humanistinen Ammatti-

korkeakoulu, Nuorten Akatemia ja Ammattiin Opiskelevat – SAKKI ry. Hankkeen tavoitteena on ollut opiskelijoiden osallisuuden vahvistaminen ja yhteisöllisyyden vahvistaminen oppilaitoksessa. Hanketta on rahoitettu Euroopan Sosiaalirahaston (ESR) rahoituksella Opetushallituksen hallinnoimana. (ESR-hankesuunnitelma.)

Hankkeessa on työskennellyt Omniassa kaksi päätoimista työntekijää, projektipäällikkö ja projektiasiantuntija. Lisäksi hankkeeseen on varattu resurssit myös toimipistekohtaisille työntekijöille, jotka ovat tehneet hankkeen ja oman toimipistensä opiskelijoiden kanssa töitä oman toimensa ohessa. Lisäksi hankkeella on ollut työntekijöitä myös Osaossa ja Amistossa. Osaossa on työskennellyt tuntityöntekijöitä ja osa-aikaisia, Amistossa yksi päätoiminen ja yksi osa-aikainen. (Lygdman 2014.)

Hankkeen toimenpidetavoitteena on ollut aktiivipolku osaksi Omnian opetussuunnitelmaa, eri alojen ja oppilaitosten väliset yhteistyövierailut sekä kummi-ryhmätoiminta, jossa ylemmän vuosikurssin opiskelijaryhmät toimivat aloittavien opiskelijaryhmien tukena ja apuna. Hankesuunnitelman (2010) mukaan projektin tuloksena opiskelijoiden todelliset vaikuttamismahdollisuudet paranevat ja siirrytään näennäiskuulemisesta aitoon osallistumiseen. (ESR-hankesuunnitelma.)

”Yks isoimpia juttuja on kuitenkin ollut, et me ollaan saatu se aktiivipolku tonne opetussuunnitelmiin. Se on oikeesti isompi juttu kuin mitä välillä oikeen tajusinkaan. Se on koko oppilaitoksen rakenteisiin liittyvää toimintaa. Säännöt ja puitteet on sovittu.” (Lygdman 2014)

6.2 Osallisuus Omniassa

”...tavoite on se, että valitsisit polun jo ensimmäisenä syksynä. Mut mä väitän, että se on aika kova tavoite...Kylhän sen aktiivipolun ajatuksena on se, että voit ottaa siitä myös vain joitakin osia. Tai ottaa sen 10 tai enemmänkin opintoviikkoja.” (Lygdman 2014)

Omiassa osallisuustoiminta kuuluu osaksi aktiivipolkua, jossa opiskelija voi kerätä opintosuorituksia opiskelijahallitus-, tutor-, ryhmäedustaja- ja muusta yhdistystoiminnasta. Opiskelijahallitus koostuu koko Omnian ammattiopiston opiskelijakunnasta vaaleilla valituilla edustajilla. (Opiskelijan opas 2013 - 2014, 17.) Työharjoittelujaksollani keväällä 2013 käytyjen keskustelujen pohjalta voin todeta nykymuotoisen opiskelijahallitustoiminnan olevan vasta alkutaipaleellaan eikä vakiintuneita toimintamuotoja ole vielä muodostunut vaan se vaatii aktiivista työtä hankkeen päättymisen jälkeenkin. Opiskelijahallituksen vuonna 2012 laaditussa peruskirjassa puhutaan, että vain ensimmäinen opiskelijahallitus valitaan vaaleilla, jonka jälkeen jatkossa opiskelijahallitusta täydennetään tarvittaessa opiskelijahallituksen yleiskokouksessa. Toisin kuin opiskelijaoppaassa kerrotaan (Opiskelijan Opas 2013 – 2014; Omnia 2012)

Peruskirja on laadittu ikään kuin osaksi Omnian koulutuskuntayhtymää tai vastaavaa konsernia, jossa rakenteet on kuvattu monimutkaisesti ja hienosti. Vaikka kyseessä on ensimmäisen opiskelijahallituksen laatima toimintaohjeistus tuleville opiskelijahallituksille, olisi mielestäni henkilökunnan rooli ohjauksessa voinut viedä tätä toiseen suuntaan. Kun olen tietoperustassani käsitellyt byrokraattisten järjestelmien ja rakenteiden, sekä demokratian merkitystä opiskelijoiden osallisuudelle ja aktiiviselle kansalaisuudelle (Harju 2010 & Tomperi ym. 2005) on opiskelijahallituksen toimintamalli jotain aivan muuta. Tämä herättää kysymyksen, voiko tällä järjestelmällä saada kaikenlaiset opiskelijat aidosti kiinnostumaan opiskelijahallituksen toiminnasta, vai karkottaako se byrokraattisuudellaan ja vaikeaselkoisuudellaan sillä opiskelijahallituksen valintatavalla on merkitystä (Eskelinen, Gretscher, Kiilakoski, Kiili, Korpinen, Lundbom, Matthies, Mäntylä, Niemi, Nivala, Ryyänen & Tasanko 2012, 61). Vai onko malli sittenkin vain yksi paperi jossain, jolla ei olekaan käytännön toiminnassa mitään merkitystä.

Jokaisesta opiskelijaryhmästä valitaan ensimmäisen opiskeluvuoden alussa ryhmäedustaja, joka välittää viestiä ryhmänsä asioista jokaisessa toimipisteessä pidettäviin ryhmäedustajakokouksiin. Samalla ryhmäedustaja toimii viestin välittäjänä omalle ryhmälleen ajankohtaisista opiskelijoita koskettavista asioista. (Opiskelijan opas 2013 - 2014, 17.)

Tutor-opiskelijat toimivat uusien opiskelijoiden opastajina sekä edustavat Omni-aa erilaisissa tapahtumissa esittelijöinä ja tutorit koulutetaan tehtäviinsä (Opiskelijan opas 2013-2014, 17). Työharjoittelussani keväällä 2013 selvitin tutortoimintaa Omniassa ja järjestin tutoreille koulutuksen toukokuussa 2013 Finnsin kartanossa Espoon Kauklahdessa. Koulutuksessa tekemieni havaintojen perusteella tutortoiminnassa on kehitystehtävän aineksia. Tutortoiminnasta vastaavat opinto-ohjaajat ovat jo perustyössään opiskelijahuollossa varsin työllistettyjä, joten voi esittää kysymyksen, riittävätkö nykyiset resurssit sellaiseen tutortoimintaan, joka rakentaa yhteisöä vai pelkästään markkinoi oppilaitosta.

7 TOIMINTAAN TÄHTÄÄVÄ OSALLISUUS

Horellin ym. (2007, 223) kuvaamaa osallistumisen kehittämisen mallia nuorisotyössä voidaan pitää myös toisen asteen ammatillisen oppilaitoksen osallistumisen kehittämisen mallina. Alkuperäisessä kaaviossa puhutaan käyttäytymis- ja yhteiskuntatieteiden teorioista, osallistumisesta nuorisotyön lähestymistapana, kehittämiskohdetta valaisevasta tietämyksestä ja muutosteorioista ja metodii-kasta.

Tein oheen (kts. kuva 3) mukaelman osallisuuden kehittämisestä toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa Horellin ym. kaavion pohjalta. Mielestäni tämä opinnäytetyöni täydentää jokaisen kuvion osa-alueen tukevalla tietoperustalla, menetelmillä, kehittämiskohteesta hankitulla tiedolla ja keskiössä on osallistumisen ja osallisuuden edistämisen. Osallistuminen ja osallisuus pedagogisena lähestymistapana keskiössä, johon vaikuttaa erilaiset teoriat muutoksesta ja yhteiskunnasta sekä muutosteoriat ja käytetyt menetelmät yhdistettynä kehittämisen kohteena olevan aiheen tietämystä.

Kuva 3. Horellin ym. mallin pohjalta mukailtu malli osallisuuden kehittämisestä

Osallisuutta kehitettäessä on hyvä ammattilaistenkin pysähtyä pohtimaan ja rakentamaan osallisuuden ympärille tietoperustaa ja kerätä aineistoa kohde-ryhmältä, jotta keskellä oleva toimintatapa täydentyy. Projektiluontoisissa tehtävissä on helppo lähteä tielle, jossa kiireen tuntu ja aikaansaamisen innokkuus menevät suunnitelmallisuuden ja realististen tavoitteiden asettamiseen. Hyvin tehty hankesuunnitelma ja siihen sisältyvä aikataulukutus on hyvä pohja arjessa tehtävälle työlle.

7.1 Osallisuushankkeen elinkaarimalli

Horellin kuvion pohjalta mukailtun kaavion ja keräämäni aineiston pohjalta olen koonnut osallisuuden edistämiseen tähtääviä toimenpiteitä, joiden avulla osallisuuden tunnetta ja yhteisöä voidaan rakentaa yhdessä. Käytän myös omaa projektityön kokemuksia hyödykseni, sillä olen ollut läheltä seuraamassa kuinka laajat tavoitteet ja lyhyt aika eivät palvele itse tarkoitusta. Toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa osallisuutta kehitettäessä on hyvä muistaa ammattiin opiskelevien lukuisat työssäoppimisjaksot ja verrattain lyhyt opiskelu-aika. Opiskelijoiden saaminen mukaan pitkäjänteisesti voi koulutuksen rakenteen puitteissa olla haastavaa. Tästä ei kuitenkaan pidä lannistua, sillä erilaiset osallisuutta kehittävät toimenpiteet juurruttaa osallisuuden perinteitä ja niiden kulkeutumista opiskelijalta toiselle.

Kysele! Opiskelijatoiminnan hankkeiden suunnitteluvaiheessa on syytä osallistaa mahdollisimman laajasti opiskelijat mukaan hankesuunnitteluun. Amissäättö-hankkeessa tehdyt opiskelijahaastattelut aktiivopiskelijoille suunnitelmavaiheessa on hyvä alku, mutta mikäli halutaan laajasti opiskelijoiden näkemyksiä, on syytä tehdä koko oppilaitoksen kattava kysely henkilökunnan välityksellä. Kyselyn tuloksia on syytä käsitellä ryhmissä sekä myös pohtia kyselyn tulosten pohjalta toimintaideoita tai –ajatuksia esimerkiksi ryhmittäin erilaisilla menetelmillä, jotta prosessilla saadaan aidosti edistettyä opiskelijoiden osallisuutta (Vesikansa 2002, 26).

Suunnittele! Osallisuuteen tähtäävien hankkeiden ja yleisen kehitystoiminnan lähtökohtana suunnitteluvaiheessa ovat mukana olevat tahot ja kohderyhmä, jolle hanketta suunnitellaan. On tärkeää tiedostaa onko kyseessä aito kaikki osapuolet huomioon ottava ja keskusteleva suunnitteluprosessi, joka osallistaa jokaisen läsnäolijan vai onko kyseessä kuitenkin ammattilaisvetoinen prosessi, jossa kohderyhmän osallistuminen jää heikoksi. (Laitinen 2012, 22.) Hyvin suunniteltu eteneminen hankkeessa auttaa kuitenkin pitämään suunnitelmat mukana käytännöntoteutuksessa ja hankkeen suunnittelussa määritellyt tavoitteet kirkkaina mielessä. Suunnitteluvaiheessa on syytä kirjata eri toiminnoille omat suunnitelmansa, miten asioita edistetään organisaatiossa ja mihin kaikkien resurssit riittävät. Suunnitteluvaiheessa on syytä ottaa huomioon oppilaitoksen lukuvuoden kulku ja suhteuttaa tavoitteet ja toiminnot ajallisesti näihin puitteisiin. Ajankäyttöä suunniteltaessa on myös syytä jättää ns. pelivaraa, jos jonkin asian edistäminen viekin suunniteltua enemmän aikaa.

Markkinoi! Hankkeita on syytä markkinoida erityisesti henkilöstölle, sillä heidän asenteisiin vaikuttaminen edistää osallisuutta oppilaitoksissa. Opetuksen arjesta irralliseksi jäävät hankkeet eivät välttämättä motivoi henkilökuntaa kannustamaan opiskelijoita tärkeisiin yhteisiin asioita hoitaviin tilaisuuksiin tai viihtyvyyden parantamiseen. Hankkeissa on syytä myös panostaa opiskelijoilta opiskelijoille markkinointiin, jota on syytä tehdä aktiivisesti koko hankkeen elinkaaren aikana. Esimerkiksi säännölliset opiskelijoiden järjestämät tietoiskut kulloinkin ajankohtaisesta aiheesta on hyvä keino saada tietoisuutta lisättyä. Syksyisin toimipistekohtaiset kampanjoinnit opiskelijahallituksen toiminnasta ovat yksi ehdotus konkreettiseksi keinoksi herättää opiskelijoiden kiinnostus vaikuttamiseen.

Kouluta! Opiskelijatoiminnan hankkeissa pääosassa ovat opiskelijat ja heidän toimintansa kehittäminen. On silti tärkeää virittää ja kouluttaa hankkeissa työskentelevä henkilökunta aiheeseen ja erilaisiin osallisuutta tukeviin menetelmiin, jotta työskentely osallisuuden edistämiseksi tapahtuisi määrätietoisesti ja johdonmukaisesti. Amissäättö-hankkeessa henkilöstöä ei koulutettu tehtäviinsä projektipäällikkö Lygdmanin (2014) mukaan, vaan käytännön toiminta alkoi välittömästi. Hankkeessa saavutettu aktiivipolku vaatii hankkeen loppuvaiheessa läpikäytävää osallisuus-teemaista koulutusta, jotta opetuspisteiden henkilökunta saadaan sitoutumaan opetussuunnitelmassa määriteltyyn opintopolkuun. Näin on toimittu Omniassa Amissäättö-hankkeen loppuvaiheessa.

Tee! Osallisuuden edistämisen on syytä olla monipuolista suunnittelua ja tekemistä. Erilaisia osallistumisen muotoja ja tilanteita on syytä luoda runsaasti, sillä osallisuuden edistämisessä on tärkeää huomioida kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudet osallistua omista lähtökohdistaan, sillä kaikki eivät ole luotuja esimerkiksi vain istumaan opiskelijahallituksen kokouksissa (Kiilakoski ym. 2012b 253). Kuten aiemmin on todettu nuorten miesten osalta (kts. luku 3.2), on etenkin nopeatempoinen konkreettiseen lopputulokseen tähtäävä osallistuminen motivoivaa. On kuitenkin syytä muistaa, mihin lainsäädäntö velvoittaa (Laki ammatillisesta koulutuksesta). Vaikuttamiseen ja demokratiaan kasvattaminen päätöksenteon ja tekemisen kautta on opiskelijatoiminnan ydin. Osallisuutta ei voida kuitata pelkällä välituntitoiminnalla ja viihtyvyyden parantamisella vaan monitahoisesti eri kanavia kehittämällä (Kiilakoski ym. 2012a, 17).

Arvioi! Kun hanke on puolivälissä ja kun se saavuttaa maalinsa, on syytä tehdä arviointia hankkeen onnistumisista, haasteista ja kehityksen kohteista. Monivaiheiset arviointiprosessit hankkeen jokaiselle toimielimelle luovat pohjaa hankkeen toimintojen juurruttamiseksi arkeen ja seuraavien hankkeiden kehittymiseen edellisen pohjalta. (Laitinen 2002, 12)

Juurruta! Näennäiskuulemisesta kohti aitoa kuulemistä ja kuuntelemista. Opiskelijat otettava aidosti mukaan suunnitteluun ja osaksi prosessia, jotta he kasvavat aktiivisiksi ja osaaviksi osallistujiksi (Kiilakoski ym. 2012a, 21). Ei riitä, että valmiita papereita lähetetään pelkästään hyväksyttäväksi tai kommentoitaviksi.

Vaaditaan opiskelijoilta paljon harjaantuneisuutta asiakirjojen käsittelyyn ilman taustakeskustelujen kuulemista asiakirjojen valmisteluvaiheessa.

7.2 Jatkotutkimusaiheet

Tutortoiminnan kehittäminen voisi Amissäätö-hankkeen jälkeen olla yksi jatkotutkimusaihe. Miten tutortoiminta esimerkiksi Leppävaarassa toimii ja miten sitä pitäisi kehittää, miten koulutusta voitaisiin parantaa ja tehdä säännölliseksi.

Omniaan haettavan opetussuunnitelmatyöhön ja opiskelijoiden osallistumiseen tähtäävän hankkeen varmistuessa olisi mielenkiintoista kerätä esimerkiksi juuri Leppävaaran toimipisteen opiskelijoiden mielenkiintoa ja näkemyksiä omaan opetuksen kehitykseen tähtäävistä mielenkiinnon kohteista ja toimintavalmiuksista.

Amissäätö-hankkeessa on ollut mukana myös Oulun seudun ammattiopisto OSAO ja Amisto Porvoon seudulta. Molemmat yhteistyöoppilaitokset toteuttivat hankkeen aikana musikaaliprojektit, joiden toteuttamiseen osallistui kymmeniä opiskelijoita. Tällaisten projektien vaikutuksista yhteisöllisyyden kehittymiseen tai osallisuuden tunteeseen olisi etenkin kulttuurisen nuorisotyön kannalta kiinnostavaa nähdä tuloksia.

8 POHDINTA

Olin kuuntelemassa Amissäätö-hankkeen päätösseminaarissa 25.4.2014 Dipolissa Espoossa hankkeen tuotoksista ja ajatuksista. Seminaarin aluksi korostettiin sen olevan opiskelijoiden näköinen ja opiskelijat ovat merkittävässä roolissa. Päätösseminaarissa kuultiin alustuksia ja keskustelua, jossa opiskelijat olivat hyvin osallisena, mutta hankkeen parissa työskennelleen henkilöstön ote puheenvuoroissa oli kuitenkin vielä vahvasti esillä.

Amisäättö-hanke on ollut hyvä keskustelun virittäjä ja toiminnan alullepanija erityisesti Omniassa, jossa opiskelijatoiminnan vakiintunut rooli vaatii vielä kehitystyötä ja yhteisöllisyyden rakentamiseen satsaamisen jatkumista jään mielenkiinnolla seuraamaan. Hankkeessa on tehty laajaa yhteistyötä eri yhteistyökumppaneiden kanssa ja hankkeella on onnistuttu saamaan tärkeä elementti oppilaitoksen rakenteisiin, kun aktiivipolku on saatu opetussuunnitelmaan. Amisäättö-hanke on myös osaltaan ollut edelläkävijä yhteisöpedagogiopiskelijoiden harjoittelumahdollisuuksien turvaajana ja toivon, että yhteistyö näiltä osin jatkuu tulevaisuudessakin.

Hankemuotoinen osallisuustoiminnan kehittäminen toisella asteella on perusteltua, jotta ulkopuolisen rahoituksen avulla saadaan juurrutettua oppilaitosten arkeen askel kerrallaan menetelmiä, joiden avulla opiskelijoiden osallisuuden tunnetta vahvistetaan ja yhteisöllisyyteen panostetaan. Se mikä nousee suurimmaksi kehityskohteeksi hankkeiden jälkeisessä elämässä, on riittävä resursointi ja panostus osaavaan henkilöstöön. Omniassa on sovittu hankkeen jälkeisistä resursseista, joka on hyvä asia, mutta suhtaudun hieman varauksella siihen, riittääkö yhden henkilön työaika aidosti koordinoimaan opiskelijatoimintaa Omnian ammattiopiston kokoisessa oppilaitoksessa, vaikka toimipisteittäin vastuuhenkilön töitä oman työnsä ohella tekeviä löytyykin.

Osallisuuden tutkiminen nuorten miesten keskuudessa on haastavaa. Ei ole yksiselitteistä keinoa, jolla saa isosta oppilaitoksesta hyvää osallisuutta kehittävää aineistoa. Toisaalta tällainen kyselytutkimus antaa ainakin suuntaviivoja siihen, mitä osallisuustoiminnan ei pidä olla. Kyselyjä, jotka eivät johda mihinkään konkreettiseen lopputulokseen on syytä välttää. Kyselyllä ei tähdätty mihinkään konkreettiseen tekemiseen, vaan tarkoituksena oli kerätä opiskelijoiden tunteja osallisuudesta erilaisissa yhteyksissä. Siinä koen onnistuneeni hyvin, sillä satunnaisesti valikoituneet opiskelijaryhmät, joista vain harva oli osallistunut mihinkään hankkeen tapahtumaan tai toimintoon, kertovat vastauksillaan hyvin toimipisteen kehitystarpeet.

Kyselyn teettämisen haaste kuvastaa kokemukseni perusteella isossa organisaatiossa toteutettavan osallisuushankkeen kipukohtia. Suuri organisaatio ei välttämättä takaa henkilöstön sitoutumista hankkeessa tapahtuvaan toimintaan.

Kyselyn päämääränä oli tutkia nuorten kokemuksia ja näkemyksiä osallisuudesta ja mitata hankkeen tunnettuutta Leppävaarassa tekniikan alaa opiskelevien keskuudessa. Kyselyn teettämisen jälkeen tuloksia arvioidessani koin valaistumisen siitä, että kyselyni kaltainen tutkimus olisi ollut syytä teettää jo hankkeen alkuvaiheessa toimintaa suunniteltaessa. Hankkeen arvioinnin kannalta kysymysten asettelu olisi voinut olla enemmän menneessä muodossa erityisesti kouluun liittyvissä kysymyksissä, mutta tällöin kysely olisi pitänyt suunnata kolmannen vuosikurssin opiskelijoille, sillä ensimmäisen vuoden opiskelijat eivät olleet vielä opiskelijoina kun hankkeen aiempia toimintavuosia elettiin läpi.

Voi esittää kysymyksen, miksi ei aihetta lähestytty toiminnallisen tutkimuksen kautta haastattelemalla opiskelijoita aiheen parissa. Tähän menetelmään en päätenyt muun muassa olemassa olleiden aikaraamien vuoksi. Nuorten parissa tehtävä tutkimus on herkkä laji ja tämä organisaation ulkopuolelta teetetyn kyselyn kokemukset vahvistavat oman ammatillisen kehittymiseni tarvetta menetelmien valinnan osalta.

Osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja demokratiakasvatusta käsittelevä kirjallisuus tukee hyvin kerättyä aineistoa. Aineiston kriittisen tarkastelun ja tietoperustaan peilaaminen luo kokonaisuuden, joka kuvastaa hyvin elävää arkea, mutta muodostaa samalla vankan pohjan toiminnan kehittämiseksi.

Tietoperustaa kootessani uppouduin syvälle osallisuuden ytimeen ja työn kannalta relevantin materiaalin käsittelemisen jälkeen jäi vielä lukuisia teoksia ja aiheeseen liittyvää materiaalia läpikäytäväksi valmistumisen jälkeen. Olkoon tämä nyt sitä oman itsensä ammatillista kehittämistä. Kirjoja lukiessani pyrin myös määrittelemään itseäni yhteisöpedagogina ja niitä jo valmiiseen tietoon perustuvia lähtökohtia ammatilliselle toiminnalleni. Tämä opinnäytetyö on hyvä kuvaus ja ripaus myös sen kirjoittajasta ja kerätyn aineiston tulkitsijasta.

Hanketyö ja osallisuuden edistäminen toisella asteella perustuu oppilaitosten arkeen uusien näkökulmien ja toimintatapojen juurruttamiseen. On syytä tiedostaa jo organisaatiossa työskentelevien henkilöiden koulutus ja aiheeseen viritäminen sekä pidettävä merkityksellisenä talon sisäisiä hanketyöntekijöinä tämän kaltaisen prosessien läpiviemiseen. On kuitenkin syytä pohtia ulkopuoli-

sen, aiheeseen kouluttautuneen henkilöstön rekrytointia, tässä tapauksessa juuri yhteisöpedagogeja, joilla on kyky ja ammattitaitoa kehittää ja arvioida toimintaa ja keinovalikoima tehdä työtä koko yhteisön parissa.

Toisaalta tällä opinnäytetyöllä on tarkoitus tehdä näkyväksi yhteisöpedagogien ammattitaidon rooli toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämässä. Yhteisöpedagogi nuorisoalan ja osallisuuden edistämisen ammattilaisena täydentää oppilaitosten henkilöstöä, sillä vain yhdessä yli ammattialojen voidaan rakentaa yhteisöä, jossa jokaista jäsentä kuunnellaan tasavertaisena ja jossa jokaisella on mahdollisuus osallistua omana itsenään yhteisten asioiden hoitamiseen ja kehittämiseen.

Tämän opinnäytetyön avulla ei ratkaista kaikkia osallisuuteen liittyviä haasteita, vaan tämän opinnäytetyön tarkoituksena on toimia ajatusten herättäjänä ja erityisesti kimmokkeena tarttua toiminnan kehittämiseen ja oman toimintansa kriittiseen tarkasteluun. Hanke- ja osallisuuden edistämistyössä on syytä iloita onnistumisista ja edistysaskeleista, mutta edistymisen kannalta on tärkeää nähdä oman toimintansa kriittiset pisteet ja kehityksen kohteet.

LÄHTEET

Aaltola Juhani (toim.) & Valli Raine 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I, PS-kustannus: Jyväskylä

Amisäättö-hanke, ESR-hankesuunnitelma, 2010

Ehkäisevä päihdetyö – EHYT ry 2013. ”Mun mielestä tää pitäis julkasta jonnekin”. Ammattiin opiskelevien ryhmäkeskusteluja osallisuudesta ja vaikuttamisesta, EHYT Katsauksia 5/2013.

Eskelinen, Teppo, Gretschel, Anu, Kiilakoski, Tomi, Kiili, Korpinen, Lundbom, Matthies, Mäntylä, Niemi, Nivala, Ryytänen & Tasanko 2012

Harju Aaro, 2010b. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta, Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry

Harju Aaro, 2010a. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet, Kansanvalistusseura, 2. painos: Vantaa

Hautamäki, Antti 2005. Poliitiikan paluu. Teoksessa Hautamäki Antti, Lehtonen Tommi, Sihvola Juha, Tuomi Ilkka, Vaaranen Heli & Veijola Soila 2005. Yhteisöllisyyden paluu, Gaudeamus: Helsinki

Horelli, Liisa & Haikkola, Lotta & Sotkasiira, Tiina 2007. Osallistuminen nuorisotyön lähestymistapana. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) 2007. Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76: Helsinki

Kakkola, Silla, 2013. Harjoitteluraportti. Elämänkulku, kasvatus ja kulttuuri. Sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuus, HUMAK. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon työharjoittelun raportti harjoittelusta.

Kakkola, Silla, 2014. Kysely osallisuudesta, tulokset ja kyselylomake (liite1)

Kakkola, Silla, 2014. Kysely osallisuudesta tulokset. Kysely tehty 24.3.-4.4. välisenä aikana Omnian Leppävaaran toimipisteen tekniikan alojen opiskelijoille.

Kauravaara, Kati, 2013. Mitä sitten jos ei liikuta? Etnografinen tutkimus nuorista miehistä. Liikunnan yhteiskuntatieteiden väitöskirja. Liikunnan ja kansantervey-

den julkaisuja 276, LIKES-tutkimuskeskus: Jyväskylä
<http://www.likes.fi/filebank/568-Kauravaara-web2.pdf> viitattu 6.5.2014

Kiilakoski, Tomi 2007. Johdanto: Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi (toim.) 2007. Lasten ja nuorten kunta, Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 77: Helsinki

Kiilakoski, Tomi, Gretschel, Anu & Nivala Elina 2012. Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi. Teoksessa Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa 2012a. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 118: Helsinki

Kiilakoski, Tomi, Nivala, Elina, Rynänen, Aimo, Gretschel, Anu, Matthies, Aila-Leena, Mäntylä, Niina, Gellin, Maija, Jokinen, Kimmo & Lundbom, Pia 2012b. Demokratiaremontin työkaluja. Teoksessa Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa 2012. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 118: Helsinki

Laitinen, Matti & Nurmi, Kari E. 2007. Aktiivinen kansalaisuus ja sen oppiminen. Teoksessa Arola Pauli & Sallila Pekka (toim.) 2007, Koulussa kansalaiseksi. Opettaja ja aktiivinen koulukulttuuri, Kansanvalistusseura: Saarijärvi

Laitinen, Hanna 2002. Kenen ehdoilla? Osallistaminen kehitysyhteistyössä. Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen julkaisusarja 23. Kehitysyhteistyön palvelukeskus ry Kepa: Helsinki

Laki ammatillisesta koulutuksesta 21.8.1998/630

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:6.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM06.pdf?lang=fi> viitattu 5.5.2014

Lygdman, Marja Riitta 15.4.2014. Haastattelu Omnian Leppävaaran toimipisteessä.

Myllyniemi, Sami 2013. Vaikuttava osa. Nuorisobarometri 2013. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Nuorisosaian neuvottelukunta, Nuorisotutkimusseura.
http://www.tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2014/02/Nuorisobarometri_2013_lowres1.pdf viitattu 4.5.2014

Nuorisosaian neuvottelukunta www.tietoanuorista.fi

Nuorisolaki 27.1.2006/72

Omnia, Opiskelijan opas 2013-2014,
<https://www.omnia.fi/documents/31991/32003/opiskelijan.opas2013-2014.pdf/839e39c4-d108-4eee-aa74-22ef1ee56349> viitattu 6.4.2014

Omnia, Opiskelijahallituksen peruskirja 2012.
<https://www.omnia.fi/documents/31991/259850/Opiskelijahallituksen+peruskirja+2012/809bcfca-5fea-4852-95c6-34a35aab936a> viitattu 5.5.2014

Paunonen, Laura 2010. Yhteisöllisyys nuorisotyössä. Teoksessa Kylmäkoski, Merja (toim.) 2010. Avauksia yhteisöllisyyteen: Humanistisesta ammattikorkeakoulun järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelmasta (YAMK) mietteitä yhteisöllisyydestä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja D. Opinnäytetyöt: Helsinki.

Pihlaja Kirsi & Snellman-Aittola Marja 2013. Ryhmää rakentamassa. Opas tutor-toimintaan: Mannerheimin lastensuojeluliitto

Rantanen, Ilkka 2010. Pahat pojat ja Hyvät kasvattajat, Omakustanne

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto: Tampere
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>. Viitattu 8.5.2014.

Saari, Päivi, 15.4.2014. Haastattelu Omnian Leppävaaran toimipisteessä.

Soittila, Sanni 2011. Omnian kouluvaikuttamisen aktivointi. Ryhmäedustajien näkemyksiä. HUMAK. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Taipale, Minna 2008. Paapu – Lasten parhaaksi hankearviointi, Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy,
http://socom.fi/dokumentit/Paattyneet_hankeet/paapu/paapu_arviointi.pdf viitattu 14.4.2014

Tomperi Tuukka & Piattoeva Nelli 2005. Demokraattisten juurten kasvattaminen teoksessa Kiilakoski Tomi, Tomperi Tuukka & Vuorikoski Marjo (toim.) 2005. Kenen kasvatusta? Kriittinen pedagogiikka ja toisinkasvatuksen mahdollisuus, Osuuskunta Vastapaino: Tampere.

Vaaranen, Heli 2005. Nuorten luovat pikkuheimot ja työn tulevaisuus. Teoksessa Hautamäki Antti, Lehtonen Tommi, Sihvola Juha, Tuomi Ilkka, Vaaranen Heli & Veijola Soila 2005. Yhteisöllisyyden paluu, Gaudeamus: Helsinki

Vehkalahti, Kimmo, Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät, 2008, Kustannusosakeyhtiö Tammi: Vammala

Vesikansa, Sari, 2002, Demokratia kouluissa ja nuorisotyössä, artikkeli teoksessa Lapset nuoret ja aikuiset toimijoina. Teoksessa Artikkeleita osallisuudesta, Gretschel Anu (toim.) 2002, HUMAK & Suomen kuntaliitto: Helsinki.

Vesikansa, Sari 2007. Demokratiaperiaatteen soveltaminen lasten ja nuorten kanssa toimittaessa. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) 2007. Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76: Helsinki

Westerlund, Anna 2013. Opiskelijoiden vaikutustoiminta Omnian ammattiopistossa. Haasteita ja mahdollisuuksia. HUMAK. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto, FSD2858 Koulun hyvinvointiprofiili 2012-2013: Toisen asteen oppilaitokset
http://www.fsd.uta.fi/fi/aineistot/luettelo/FSD2858/quF2858_fin.pdf viitattu 8.5.2014

Yleistietoa Omniasta, <https://www.omnia.fi/web/omnia/tietoa-omniasta>, viitattu 3.3.2014

LIITTEET

Liite 1, kysely opiskelijoille

Kysely osallisuudesta

Tämä on Omnian Leppävaaran toimipisteessä tekniikan aloja opiskeleville suunnattu osallisuutta käsittelevä kyselytutkimus. Kysely on osa Omniassa päättyvää Amissäätö – hanketta ja sen arviointia. Kyselyn toteuttaa Humanistisen Ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiopiskelija Silla Kakkola osana opinnäytetyötään. Kyselyssä on hyödynnetty Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon arkistoitua kyselyä "FSD2858 Koulun hyvinvointiprofiili 2012-2013: Toisen asteen oppilaitokset"

Vastaamiseen kuluu aikaa noin 10 minuuttia, kysely tehdään nimettömänä, eikä vastauksista käy ilmi vastaajan henkilöllisyyttä.

Jokainen vastaus on tärkeä.
Kiitos vastauksistasi!

Lisätietoja kyselystä Silla Kakkolalta silla-mari.kakkola@humak.edu

1. Sukupuolesi *

- Nainen
- Mies
- Jokin muu, mikä?

2. Ikäsi? *

- 16
- 17
- 18
- yli 18

3. Mitä alaa opiskelet? *

- Automaatioasentaja
- Elektroniikka-asentaja
- ICT-asentaja
- Koneenasentaja
- Koneistaja
- Levyseppähitsaaja
- Lämmityslaitteasentaja
- Putkiasentaja
- Sähköasentaja
- Jokin muu, mikä?

4. Monesko opiskeluvuosi sinulla on menossa? *

- ensimmäinen
- toinen
- kolmas
- neljäs
- viides tai yli

5. Miten asut? *

- vuokralla yhdessä vanhempieni kanssa
- omistusasunnossa yhdessä vanhempieni kanssa
- vuokralla yksin
- omistusasunnossa yksin
- vanhempieni omistamassa asunnossa yksin
- jokin muu, mikä?

6. Kuinka paljon käytät internetiä päivässä? *

- alle tunnin
- 1-2 tuntia
- 3-4 tuntia
- yli 5 tuntia

en käytä internetiä joka päivä

7. Millä välineellä käytät internetiä pääsääntöisesti? *

- Älypuhelimella
- Tabletilla
- Lämpörillä
- Pöytäkoneella

8. Seuraatko uutisia? *

Valitse 1-2 tärkeintä

- internetistä
- kotiin jaettavasta sanomalehdestä
- iltapäivälehdessä (Iltasanomat, Iltalehti)
- Metro-lehdestä
- televisiosta
- tietokoneelta katsottuna (Yle-areena, Katsomo jne.)
- en seuraa uutisia lainkaan
- jostain muualta, mistä?

9. Keskusteletko vapaa-ajallasi seuraavista aiheista? *

Voit valita useita.

- uutisista
 - politiikasta
 - äänestämisestä
 - vaikuttamisesta
 - osallistumisesta yhteisiin asioihin
 - jostain muusta, mistä?
-

10. Minulle mielekkäin tapa vaikuttaa? *

Voit valita useita.

- äänestäminen vaaleissa / äänestäminen kun olen täyttänyt 18

- osallistuminen mielenosoitukseen
- adressin allekirjoittaminen
- oppilaskuntatoimintaan osallistuminen
- jonkin tuotteen ostoboikottiin osallistuminen
- jotenkin muutoin, miten?
- _____
- minua ei kiinnosta vaikuttaa

11. Vastaa väittämiin asteikolla 1-4, joista 1 = ei koskaan ja 4 = aina *

	1	2	3	4	EOS
Mielipiteitäni kuunnellaan	☐	☐	☐	☐	☐
Voin vaikuttaa omaan asuinympäristööni	☐	☐	☐	☐	☐
Voin vaikuttaa ikäisteni asioihin	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnen kuuluvani tähän yhteiskuntaan	☐	☐	☐	☐	☐
Haluan vaikuttaa yhteisiin asioihin	☐	☐	☐	☐	☐

12. Mihin opiskelijoiden tulisi mielestäsi voida vaikuttaa omassa koulussasi? *

13. Oletko kuullut Amissäätö –hankkeesta? *

- Kyllä
- En, koko hanke on minulle vieras
- En osaa sanoa

14. Vastaa seuraaviin väittämiin asteikolla 1-4 *

1 = ei koskaan ja 4 = aina

	1	2	3	4	EOS
Opettajat rohkaisevat minua ilmaisemaan mielipiteeni	☐	☐	☐	☐	☐
Voin osallistua omien asioideni käsittelyyn koulussani	☐	☐	☐	☐	☐
Opiskelijoiden mielipiteet otetaan huomioon koulun kehittämisessä	☐	☐	☐	☐	☐

- Voin vaikuttaa opiskelijoiden viihtyvyyteen koulussani ○ ○ ○ ○ ○
- Haluan vaikuttaa opiskeluympäristöni ○ ○ ○ ○ ○
- Haluan vaikuttaa yhteisiin asioihin koulussani ○ ○ ○ ○ ○
- Saan riittävästi tietoa vaikutusmahdollisuuksistani koulussa ○ ○ ○ ○ ○

15. Mitä kautta saat parhaiten tietoa koulussa järjestettävistä tapahtumista ja ajankohtaisista asioista? *

Valitse 1-2 sopivinta.

- opettajalta
- ryhmänohjaajalta
- opiskelukaverilta
- Facebookista
- koulun sähköpostista
- Omnian internet-sivuilta
- tekstiviestillä
- ilmoitustaululta
- jostain muualta, mistä?
- _____
- Info-tv:stä

16. Mitä kautta toivoisit saavasi tietoa koulussa järjestettävistä tapahtumista ja ajankohtaisista asioista? *

Valitse 1-2 sopivinta.

- opettajalta
- ryhmänohjaajalta
- opiskelukaverilta
- Facebookista
- koulun sähköpostista
- Omnian internet-sivuilta
- tekstiviestillä
- ilmoitustaululta
- jostain muualta, mistä?

Info-tv:stä

17. Oletko osallistunut johonkin seuraavista? *

Voit valita useita.

- ryhmäedustajatoimintaan
- opiskelijahallituksen toimintaan
- kerhoon
- tutortoimintaan
- työryhmään
- en osaa sanoa
- en ole osallistunut mihinkään edellämainituista

18. Jos et ole osallistunut, niin miksi? *

- en ole saanut tietoa
- ei kiinnosta
- en osaa sanoa
- ei ole ollut aikaa
- olisin osallistunut, mutta kukaan ei ole pyytänyt

19. Mihin työryhmään olet osallistunut? *

Voit valita useita.

- kiusaamisen ehkäisy
- hyvinvointiviikko
- koulurauha
- röökiryhmä
- biojätetyöryhmä
- OmniDigi-työryhmä
- jokin muu, mikä?
-
-

20. Haluan osallistua koulussa.. *

Voit valita useita.

- ryhmäedustajatoimintaan
- opiskelijahallituksen toimintaan
- kerhoon
- tutortoimintaan
- työryhmään
- yhteisten tapahtumien järjestämiseen
- johonkin muuhun, mihin?

- en halua osallistua mihinkään

21. Tähän voit jättää käytännön ehdotuksia opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi.

*
